Toimetus ja talitus: Tallinn Pikk 3
Ilmetuse ja talituse kodune telefonikeskjaam 628-63
Tarvitamata käsikirjo ei säilitata
Toimetuse postkast 653
Toimetuse kõnetunnid k. 13—14
Peatoimetaja A. KIVIKAS

EESTI SÕNA

Üksiknumbri hind 10 penni
Ilmub kuus korda nädalas
Tellimishind kuus kodumaale rmk 2,50; välismaale rmk 3,40
Aadressi muutmine 20 penni
Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja postiagentuurid
Talitus avatud k. 8—15

Nr. 157 (II aastakäik) Laupäeval, 11. juulil 1942 Tänast lehte 6 lk.

Vabanemise rõõm

Juba mõnd päeva pühitseb eestlaste maa oma järk-järgulist vabastamist kommunistide ikkest. Igas linnas ja asulas, igas ürikus talus ja peres, iga eestlase südames puhkes aasta tagasi suur ja lunastav vabanemise rõõm, mis üle öö taas muutis kauniks kodumaa nurmed ja aasad, mis uueks tegi inimeste südamed ja meeled. Valga, Võru, Petseri, Pärnu, Tõrva, Tartu, Põltsamaa ja lõppeks Tallinna ning saarte kiskumisega enamluse surmavast kaisutusest jatkus Saksa armee raugematu võidukäik, tuues arvukais raskeis lahinguis verehinnaga lunastust sellele paljukannatanud maale ja rahvale.

Iga uus päev oli vabastamispäevaks mõnele linnale või asulale, oli uue elu koidikuks tuhandetele ja tuhandetele eesti meestele ja naistele. Igal järgmisel hommikul lisandus sinimust-valgeid lippe taas lehvima kodumaa tuules ja päikeses, tervitades vabastavat saksa sõdurit ja kuulutades sageli veel ümbritsevas lahingumõllus pühalikult uue ajastu algust sellel maal.

Eestlane, kes tol hommikul tõstis pilgu sellele meie võitluste ja võitude, aga ka meie kannatuste ja murede pühitsetud sümbolile, tõusis ja sirgus ühtlasi oma hingelt. Koos elujulgusega sai ta tagasi ka oma kange kaela ja võitlusvaimu, mis XX sajandi suurima ajalootormi keerises slaavi tõust punaste poolinimeste määratu massi poolt juba oli määratud lõplikule murdmisele.

Nüüd see päev pöördub esimest korda tagasi Üksteise järel võivad Eesti linnad ja asulad tähistada meie rahva senise ajaloo suurima vabanemise aastapäeva. Jällegi heisatakse lipud, nagu tol imeilusal ja unustamatul hommikul aasta tagasi, taas tulevad metsavennad kokku nagu pühalikule loendusele, taas elatakse üle suurt ja siirast vabanemise rõõmu.

7. juulist 21. oktoobrini kestis Eesti vabastamine enamluse ikkest ja samal ajal tahame igal aastal endis uuendada siirast ja sügavat tänu sangarlikule saksa sõdurile, kellele tollest lunastavast hetkest peale iga eestlase südames on kindlustatud jääv ase.

Aga mitte ainult meeletuletamisega ei taha me piirduda nende päevade tähistamisel.

Ajaloolistel sündmustel on teatavasti alati olnud õpetlik mõju. Ja kuigi ajalugu, vastupidiselt ühele tuntud väljendusele, siiski kunagi ei kordu, vähimalt mitte s a m a rahva suhtes, nii et ainult nendele lootustele võiksime elada, tahame me seda enam ammutada nendest päevadest sihtjooni oma rahva eluhoiakuks ja sammudeks tulevikus. Sest meie rahva tulevik ei ole ülesehitatav ajaloo kordumise ebareeglile, ei ole kujundatav mineviku šabloonide järgi, vaid on rajatav Euroopa vabastamisvõitluse puhastustulest tõusvatele uutele perspektiividele.

Selles meie maa ja rahva osatähtsus sõltub oluliselt meie endi panusest praegu veel ikka kõigis maailmakaaris elu ja surma peale jatkuvais heitlusis. See panus on seda suurem ja mõjuvam, mida ühtsem ja siiram on meie rahva hingeline hoiak niihästi üksteise kui ka oma vabastajate suhtes.

Mida kõnelevad meile selles mõttes need vabanemise päevad, milledest nüüd on mööda dunud või mööda dumas esimene aasta?

Nad kõnelevad meile kõigepealt eestlaste ja sakslaste poolt ühiselt ohverdatud v e r e s t. See kõne on selge ning võimas. Ei ole sellega võrreldav ükski teine, näiteks poliitilisele või materiaalsele abile tuginev seos. Sest üksteise eest valatud veri on a b s o l u u t n e v ä ä r t u s, mis kestab üle aegade ja olukordade, mis on sõltumatu poliitilistest kombinatsioonidest.

Neil vabanemise päevil tundis eestlane ühiselt valatud vere sügavale hinge haaravat mõju. Ja kui saksa sõdureid siin maal esmakordselt e e s t l a s t e poolt kõikjal tervitati südamest tuleva vaimustuse ja tänuga, siis ei aimatudki ehk esimesel hetkel, et see tähendas ajaloolist murrangut eesti ja saksa rahva vahekorras.

Meie eest ja ühiselt valatud veri võitluses ühise vaenlase vastu tähendas tõepoolest uue ajastu algust. Sest nüüd võime me midagi oma mineviku võitudest või kaotustest salgamata või vääralt ümberhindamata ausalt suhtuda oma esiisade vapratele tegudele ja igasugusest reetmisest koormamata südamega ulatada oma käed vabastajale — saksa rahvale ja ta juhile.

Ja meie sügavaima veendumuse järgi võibki saksa rahvas ja ta juht ainult seesugust rahvast tõeliselt hinnata, kes puhta südamega saab temaga käsikäes sammuda ja võidelda ning kelle tänu ei ole rajatud mitte mingeile piiritlematuile ja alandlikele tundeväljendusile, mitte sulase hingeelule, vaid iseteadvale, otsekohesele ja endast lugupidavale hoiakule, niihästi mõttes, sõnas kui ka teos.

Ülaltoodus peitubki veresideme tähtsus meie rahvale. Selleta ei oleks olnud võimalik, räägitagu tagantjärele mis tahes vastastikusele siirusele rajatud koostöö eesti ja saksa rahva vahel. Selles tuleb näha meie vabanemise rõõmu olulisemat, ajaloolist osa.

Teiseks kõnelevad need päevad meile rahvuslikust solidariteedist ja ühtehoiust, mis neil aegadel nii reljeefselt väljendus kõigis meie tegudes. Just tegudes, mitte enam niivõrd sõnades.

Ei oleks saksa rahvas olnud suuteline algatama ja kandma enda ja hiljem kogu Euroopa päästmise tohutu suurt koormat, kui ta ei oleks seadnud oma kojas jalule rahvuslikku solidariteeti, ühist teotahet. Ja ei oleks meiegi metsad ja rabad ainuüksi suutnud varjata tuhandeid eesti poegi, ei oleks suudetud organiseerida mitte millestki relvastatud sekkalöömist, ei oleks suudetud päästa loendamatul hulgal ühvuslikku vara enamlaste hävitamiskirest, kui ei oleks meis löönud lõkkele rahvuslikust solidariteedist kantud teotahe.

Rahvuslik ühtehoidmine ja sellekohane tegutsemine, need olgu edaspidigi meie lipukirjaks. Mida kõrgemale me tõstame s e l l e lipu, seda tugevamaks muutuvad lippu hoidvad käsivarred, seda suurem ja väärikam on meie panus Eesti ja Uus-Euroopa õnneliku tuleviku altarile.

Selleks on meid korduvalt üles kutsunud meie endi juhtivad tegelased, kellede eestvõttel me juba nii palju oleme saatnud korda; seda näeb tunnustavalt ka saksa rahvas, kes meie kontinenti ueeks tahab muuta kõigi noorte ja tugevate rahvaste aule ja tööle rajatud ühiseil pinguisil.

Ja kui me kunagi tunneksime endid nõrkevat oma meelsuses või töötahtes, kui kunagi meieni kostaks sireenide meelitavaid, kuid hukutavaid viise, tuletagem sel puhul meele sündmusi aasta tagasi, elagem uuesti oma mõtte- ja tundemaailmas läbi nende päevade vabanemisrõõme, mõtelgem neile tuhandeile sangarihaudadele, mis palistavad läinudsuviseid sõjaradu, siis kindlasti leiame jälle endid ja oma õige tee.

Ei ole siis ka verd selle maa ja rahva vabastamiseks valatud asjata. Ja siis kestab meis edasi see tugev rahvuslikku solidariteedi ja ühtekuuluvuse tunne, mis möödunud talve jooksul nii kujukalt on avaldunud ennastsalgavas töös ja tegudes, milleks meil tulevikus tõenäoliselt veelgi rohkem valmis tuleb olla.

Neist meie kodumaa vabastamise heitlusist läinud aasta suvest sügiseni võime, tõsi küll, leida endile muidki juhiseid ja ajendeid. Kuid olulisimaks siin on siiski teadmine, et ajalugu ise oma sündmustega ja verevendlusega on uueks loonud eesti ja saksa rahva vahekorrad ja et teguvõimeline rahvusterviklus just praegu on ka eesti rahva olemise või mitteolemise küsimuseks.

Selles mõttes ärgu kunagi ununegu sündmused aasta tagasi, vaid pidagem neid alati meeles ja tehkem neist õiged järeldused.

R-a.

HIIGLASLIK HEITLUS

tohutul lahinguväljal

Lähemad päevad näitavad Timoshenko uut lüüasaamist. Punavägede strateegilisest taandumisest lõunasse ei ole enam juttugi

Jäämere konvoist hävitati viimsed laevad

Juhi peakorterist, 10. juulil.

Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Idarinde lõunaosas Saksa ja ta liitlaste väed jatkavad taganeva vaenlase jälitamist laial rindel. Kohalik vastupanu murti. Vastase kergendusrünnakud tankide toetusel Voronežist loode pool varisesid kokku suurte kaotustega. Tugevad võitlus- ja lahingulennukite üksused toetasid vaenlase kergendusrünnakute tagasilöömist ja pommitasid suure eduga tagasivoolavaid Nõukogude kolonne, kes üksikute purustatud jõeülekäigukohtade ees paisusid suurteks hulkadeks.

Orjolist põhja ja loode pool kordas vaenlane oma rünnakuid tugevate jalaväe- ja tankijõududega. Need lõödi ägedais võitlusis tagasi, kohalikele sissemurdudele lükati riiv ette ja puhastati nad vastulöögiga. Maavägede ja õhujõudude tagajärjekal koostööl neis võitlusis hävitatud tankide arv on tõusnud 390-ni.

Tagalapiirkonnas Rževist edela pool nurjusid Nõukogude sissepiiratud jõudude väljatungimiskatsed.

Jahilennukid ja õhutõrjesuurtükiväg tulistasid eilse päeva jooksul alla 78 Nõukogude lennukit, viis meie lennukit ei pöördunud tagasi.

Inglise-Ameerika suurkonvoi riismeid Põhjameres tabati ja rünnati eile võitluslennukite ja allveelaevade poolt veel kord. Konvoist, mis koosmes veel vaid kolmest aurikust koos kolme hävitaja ja kahe vahilaevaga, uputati kõik kolm aurikut, kaks neist allveelaevade poolt.

Õhurünnakuid Malta saare lennubaasidele jatkati tagajärjekalt päeval ja ööl. Õhuvõitlusis tulistati ilma meiepoolsete kaotusteta alla kuus vaenlase jahilennukit.

Inglismaa lõunaranniku ees uputasid kerged võitluslennukid eilseil hommikutundidel ühest Inglise konvoist, mida varem olid rünnanud Saksa kiirpaadid, ühe 3000-brt kaubalaeva ja ühe suurema vahilaeva ning vigastasid üht keskmise suurusega kaubalaeva.

Inglise kanalis uputas üks traaler ööl vastu tänast pärast lähivõitlust ühe Inglise kiire suurtükipaadi rammimise teel.

Saksa lahes tulistasid konvoilaevad ja meresuurtükiväg alla kolm Inglise võitluslennukit.

lõunasse ei saa enam juttugi olla. On käimas hiigellahing. See möllab tohutute mõõtudega võitlusväljal.

Saksa ülemjuhatus on annud talle otse hingematva tempo. Juba lähemad päevad toovad tõenduse, et allajääjaks on ka seekord jälle Timošenko.

B e r l i i n, 10. 7. (DNB) Nagu sõjajõudude ülemjuhatus teatab, ründas vaenlane 8. juuli hommikutundidel Ilmjärvest kagu pool tugevate jõududega pärast mitu tundi kestnud ettevalmistust suurtükitulega ja lennukiüksuste toetusel relva-SS seisukohti, kuid rünnak purustati raskerelvade tõkketule abil.

Üks teine enamlaste rünnak selles rindelõigus varises kokku vaenlasele suurte kaotustega lähivõitluses.

Neis võitlusis tõid õhujõudude pommitusrünnakud rünnakuvalmis tankidele ja küljelt tulistavaile patareidele tunduvat kergendust Saksa vägedele. Hulk vaenlase suurtükke pidi pärast pommitabamusi oma tule lõpetama.

Volhovi sillapea ees varisesid vastase uued rünnakud 8. juulil kokku Saksa vägede tõrjetules, kusjuures hävitati 15 vaenlase tanki jalaväe tanktõrjeüksuste poolt ja üks suurtükiväe ning üks õhujõudude poolt. Koos selle tulemusega

Volhovi sillapead kaitsev Saksa jalaväediviis on nelja viimase võitluspäeva kestel hävitanud kokku 101 tanki

ja tekitanud vaenlasele pealeselle väga raskeid veriseid kaotusi.

8. juuli kestel võitlusruumi kohal arenenud õhuvõitlusis tulistati alla seitse vaenlase lennukit.

B e r l i i n, 10. 7. (DNB) Nagu sõjajõudude ülemjuhatus teatab, olid ruumis Orjolist põhja ja loode pool

Saksa väed 5. juulist saadik ägedais tõrjevõitlusis vaenlasega, kes suunas massilisi rünnakuid Saksa seisukohtade vastu.

Kõik enamlaste rünnakud nurjusid Saksa vägede sõduriku üleoleku vastu, nii et vaenlase arvukate diviiside asjatud rünnakud tõid vaenlasele vaid suuri veriseid ja ainelisi kaotusi. Maavägede tõrjevõitlusi toetasid mõjuvalt Saksa võitlus- ja sööstvõitluslennukite õhurünnakud.

Sellal kui sõidukite-kolonnid edasi rindele veerevad, liiguvad neist mööda vangide read kogumiskohtadesse tagalas

Soomlaste uus merevõit

Somerinsaaril purustati Nõukogude dessant

Kaks päeva kestnud maa-, mere- ja õhulahingus uputati 17 sõjalaeva

H e l s i n g i, 10. 7. (DNB) Soome sõjavägede ülemjuhatus avaldas merejõudude tegevuse kohta täna järgmise eriteate:

Öö vastu 8. juulit üritas vaenlane tunduvate jõudude abil vallutusrünnakut Suursaarist põhja pool asetsevale Somerinsaarile. Saare pärast võideldi ägedasti peagu kaks päeva maal, merel ja õhus. Tänu heale koostööle meie merejõudude ja õhujõudude ning rannakaitse vahel kujunes rünnakukatse vaenlasele lüüasaamiseks.

Võitluste kestel uputati kokku 16 vaenlase vahilaeva ja kiirpaati ning üks suurtükipaat Moskva-klassist. Sellest arvust hävitasid saare kaitsjad kaheksa laeva, merejõud seitse ja õhujõud ühe vahilaeva ning suurtükipaadi. Pealeselle kaks vaenlase laeva, neist üks allveelaev, sai vigastada. Meie õhujõud tulistasid ühtlasi alla ühe vaenlase kahemootorilise pommituslennuki. Edasi huik vaenlase lennukeid sai vigastada ja nad tulistati põlema.

Neist vaenlase sõdureist, kel õnnestus Somerinsaarel maabuda, langes 128 meest. Vangi võeti 143 meest, neist ligi kümme päästeti uppuvailt vaenlase laevadelt. Pealeselle läks koos hävitatud laevadega mitusada vaenlase meest merepõhja. Sõjamaterjali hulgas saadi muuseas sõjasaagiks 150 püstolkuulipildujat.

Meie merejõududel polnud mingeid kaotusi. Saare kaitsjaist langes 15 meest, 42 sai haavata. Üks meie lennukeist oli sunnitud hädamaanduma, kuid lennukijuht päästeti ühe meie vahilaeva poolt. Saksa merejõudude üksused võtsid võitlustest silmapaistvalt osa.

Timoshenko päevakäsk:

Enamlastel lubatakse end kotist päästa

Nõukogud ei suuda enam senises ulatuses taluda masside kaotusi. — Voroneži langemisega on Moskva tööstuspiirkond lahutatud lõunapoolseist tooraineteplirkondadest

B e r l i i n, 10. 7, (DNB) Tänases „Völkischer Beobachteris" rõhutatakse esiletõstetult Voroneži langemise tähtsust. Leht vihjab Inglise teateile, mis kõnelevad Timošenko taandumisest Stalino piirkonnast, et asuda oma ülejäänud aladele Donetsi tööstuspiirkonnas.

„Moskva püüet, rõhuda sisse Saksa pealetungitiib," rõhutab leht, „tuleb täna lugeda nurjunuks." Siinjuures on tähelepandav Timošenko päevakäsk, milles Nõukogude juhtkonnal esmakordselt „lubatakse end kotist päästa, selle asemel, et senisel mõttetul moel sissevõetud seisukohal surra". See on igal juhul selgeks tõenduseks et Nõukogud ei suuda enam senises ulatuses massikaotusi taluda.

Lähtudes strateegilisest ja majanduslikust seisukohast, kirjutab „Völkischer Beobachter" Voroneži langemisest: „Voronež asetseb mitmerööpmelisel raudteeliinil, mis ühendab Moskvat Nõukogude lõunaosaga. Kõik teised lõuna-põhja vahelised raudteeliinid lääne pool Doni on sakslaste käes ja eelviimane, Moskva—Jelets—Kupjanski vaheline kaherööpmeline raudteeliin lõigati samuti Kurski ja Voroneži vahel läbi.

Seega katkestati Voroneži vallutamisega ühendus Moskva tööstuspiirkonna ja lõunapoolse tooraineteplirkonna vahel kui ka ühendused kesk- ja lõunarindel asuvate enamlaste jõudude vahel, kel omavaheline meeskondade ja materjali vahetus on võimeline vaid veel raskendatult."

Lõpuks tähendab „Völkischer Beobachter" ironiliselt: „Seega teab siis Londoni „Daily Express", miks ta Voroneži vallutamist nimetab „Saksa sõjaväe. seniseist strateegilisist võitudest tähtsaimaks"."

Saksa ülemjuhatuse kaks malekäiku:

1) Saksa vägede ja relvade kuhjamine teostati „voolavalt", s. o. Saksa poolel täielikult rakendatud motoriseerimise tagajärjel vahetasid nad iga 24 tunni takka oma kogumisruume kindla plaani järgi, mis nägi ette, et alles ofensiivi eelpäeval kogutakse esimeseks ofensiivilöögiks määratud üksused lähteruumi;

2) ofensiiv oli juba algusest peale mõeldud niivõrd ulatuslik, nagu seda üksikute pealetungilahingute seeria kavastamisel varem üldse ei tuntud.

Selleöt pidi vastase ülemjuhatus Saksa viimaste kavatsuste kohta teadmatusse jääma juba ette, kuna ta oli võimeline hindama vaid üksikaktsioone ja nende marsisuundi.

Saksa pealinna sõjalised ametikohad loobuvad täna seevõrra oma tagasihoidlikkusest, et

nad tunnistavad selle manöövri otse hiilgavalt õnnestunuks.

Kuid lahingu käigu kohta vaikivad kõik mõõduandvad kohad endiselt täielikult. Sest kõik vaenlase vastusammud, nn. Nõukogude kergenduspealetung Orjoli ruumis kaasa arvatud, lasevad näha, et Nõukogude Vene sõjajuhatusel juba puudub ettekujutus, kus ta jõududegrupid pealetungiruumis tegelikult asuvad, s. o. kas neid üldse veel olemas on.

Saksa läbimurru laiendamise tagajärjel lõuna suunas on Timošenko olukord meeleheitlikult tõsiseks muutunud. Ta käskudest ilmneb, et tal oli kavatsuseks oma vägesid ähvardava katastroofi äratundmisel koondada Kaukaasiasse. See kavatsus tal oli, kuid seda ei saa tal enam olla, sest Saksa liikumiste kiirus on selle hävitanud.

Algul veel korras tagasitõmbuvate Timošenko-diviiside osadesse tungivad tankid ja motoriseeritud üksused.

Mingist Nõukogude vägede strateegilisest tagasitõmbumisest

Saksa surmalenduri uputasid USA ristleja

Jäämere-lahingus kolm Saksa lendurit sööstis oma masinatega USA ristleja laskemoonakambritesse. Päästetud ameerika meremehe masendav kirjeldus saksa lendurite surmapõlgusest

B e r l i i n, 9. 7. (DNB) Ühendriikide ristleja uputamise kohta, mis Saksa võitluslennukite ja allveelaevade hävitava löögiga ühest suurest Inglise-Ameerika konvoist Jäämeres merepõhja aeti, jutustab ristleja uppumise pealtnägijana kaasaelanud ja ühe Saksa merehädalennuki poolt päästetud ning vangivõetud ameerika tüürimees William Forcet järgmist:

„Meie kaubalaev liikus konvois otse Ühendriikide ristleja taga. Seisin pardakahuri juures, pidades valvet allveelaevade vastu. Saksa võitluslennukite rünnakud olid meie laevade ridu juba tugevasti hõrendanud ja meiegi olime pidevast ründamisest juba tublisti väsinud.

Ühendriikide ristleja varjus tundsime end suhteliselt julgemana, sest ta pika toruga ja õhutõrje-suurtükkide kogupaugud raksusid lakkamatult ründavate võitluslennukite suunas. Hulljuigeis sööstlendudes heitsid saksa lendurid oma pommid eesmärkidesse ja süütasid põlema ka meie laeva ta väärtusliku laadungiga. Ristleja pardaehitused olid saksa pommidega juba purustatud.

Siis aga elasin läbi midagi, mis mul vere soontes tarduma pani. Salk Saksa võitluslennukeid asus madallennul rünnakule ja sööstis siis otse sõjalaeva kallale, mille pardasse end puuris kolm lennukit. Võimas plahvatus, mis ristlejat kohe vapustas, laskis järeldada, et ta laskemoonakambrid on õhku lennanud.

Koost lagunenult vajus ta ägedais plahvatusis ja paksus suitsupilves mõne hetke jooksul minu silme all lainelsse. Kõik see toimus palju kiiremini kui ma seda jutustada suudan.

Saksa võitluslendurite surmapõlgav eneseohverdavus, kes Ühendriikide ristleja hävitamise eest oma eluga maksid, jättis meile, ameeriklastele, masendava mulje. Sajad madrused uppusid. Nende väheste hulgas, kes Saksa merehädalennukite poolt päästeti, olin ka mina, kes ma seda elamust iialgi ei unusta."

N. Liidu abistamine sünnib Briti toitlustamise arvel

„Völkischer Beobachter" toob ära eilse Reuteri teate, et „liitlaste Jäämere-konvoi kohta pole Londonis veel mingeid andmeid", mispärast „Inglise võimud traditsioonilisel säilitavad oma tavalise tagasihoidlikkuse", ja tähendab seejuure: „Need sõnad ütlevad tegelikult väga palju. Meenuvad kõik need juhtumid, mi ingliste tagasihoidlikkus ulatus kuni kaotuste täielikku mahavaikimiseni, nagu ka üldse inglise rahvast 1941. a. juunist alates laevaruumi kaotuste üle täielikus teadmatuses hoitakse, teatamata sellest isegi neile ametiasutustele, kes laevaruumi kasutamise üle peavad otsustama.

Kui nüüd konvoi Jäämeres oma 38 laevast kaotas juba 32, siis avaldab see endastmõistetavalt mõju laevaliiklusele kogu Atlandis."

Ajaleht tsiteerib ka Inglise toitlusministrit lord Wooltoni, kes ütles, et s a a d e t i s e d N õ u k o g u d e L i i d u l e t o i m u v a d e r a n d i t u l t v a i d n e n d e t o i d u a i n e t e a r v e l, m i s v e e t a k s e I n g l i s m a a l e. Leht lisab: „Igal inglasel on seega teada, millised on massiliste laevakaotuste tagajärjed, ja see on ka nüüd Churchillile üheks põhjuseks vaikida maha kõik, mis vaikida annab. Kui nüüd veel mõni laev siiski hiilib Arhangelskisse pärale, siis kuuleme varsti vanal viisil, et kogu konvoi on tervena oma sihtkohta jõudnud."

Nõukogude allveelaev uputas Rootsi auriku

Rootsi territoriaalvetes uputatud aurikuga hukkus 14 rootsi meremeest
Nõutakse Rootsi sõjajõudude energilist vastuastumist Läänemere bandiitidele

Stokholm, 10. 7. (DNB) Siin on selgunud uus erapooletuse rikkumise juhtum N. Liidu poolt. Strimi laevaühisuse 1950-tonnist Stokholmi aurikut „Margaretat" tabati neljapäeva õhtul Rootsi vetes väljaspool Arkosundi torpeedoga, mille laskis välja ainult 100 meetri kaugusel pinnaldunud allveelaev. Laev vajus mõne minuti jooksul ja 14 meest 18-pealisest meeskonnast hukkusid koos laevaga. Rootsi sõjalaevu ja lennukeid saadeti sündmuspaigale.

Ellujäänute seletuste järgi oli võõras allveelaev umbes niisama suur kui Rootsi rannaallveelaevad. Ta pinnaldus õige ligidal „Margarete" ja tal ei olnud mingit rahvastemärgistust Rootsi poolt.

Oma kõnes Soome laevastikuülem ütles muu hulgas järgmist: „Otse neis vetes sulgeb praegu meie välke laevastik koos Suur-Saksamaa võiduka laevastikuga tee Nõukogude laevadele. Vene laevastiku väärtuslikemad laevad on mulluse ja käesoleva suve kestel juba võitlusvõimetuks muudetud Merelahing pole aga siiski veel lõpule viidud. Kuid käesoleva suve tulemused tõotavad meile, et lõplik võit pole enam kaugel."

vuslippu ega annud ta ka ühtki hoiatuspauku. Lootsid, kes jälgisid sündmust rannalt, seletasid, et laev rebiti pärast torpeedoplahvatust sõna tõsises mõttes kaheks osaks. Allveelaev sukeldus kohe pärast torpedeerimist.

Stokholm, 10. 7. (DNB) „Läänemere bandiidid", selle pealkirja all kommenteerib „Svenska Dagbladet" Rootsi laevade uputamist Nõukogude allveelaevade poolt. Ajaleht leiab, et „Margareta" puhul, kusjuures 14 rootsi meremeest oma elu kaotas, on kahtlemata tegemist mitte ainult ettekavatsetud, vaid ka nurjatumat laadi erapooletuse rikkumisega, mis nõuab energilist vastetale" ja tal ei olnud mingit rah-tuastumist Rootsi poolt.

Seejärele, mis on nüüd juhtunud, kirjutab leht, ei saa Rootsi valitsus enam rahulduda vaid platooniliste diplomaatilke sammudega Nõukogude valitsuse ees. Rootsi sõjalaevad ja lennukid peavad kõigi käepärast olevate vahenditega vastu astuma Nõukogude allveelaevadele, kus neid iganes ka leidub. Ainult nõnda saab Rootsi säilitada oma erapooletuse.

Maroko kaliif külas Franco juures. Neil päevil tegi Maroko kaliif Hispaania riigipeale generalissimus Francole ametliku külaskäigu. Pildil Franco (vasakul) koos oma kõrge külalise ja Hispaania välisministri Serrano Suneriga (teine paremalt) (Scherl)

Karjala-Aunuse maakitsustes tõrjuti enamlaste rünnakud

Soome idarindel elavat tulistamist. — Neljapäeval hävitasid soomlased 5 Vene lennukit

Helsingi, 10. 7. (DNB) Soome reedeses sõjateates üteldakse:

Karjala maakitsuse lääneosas avas vaenlane meie seisukohtadele tugeva jalaväetule, mis aga peatselt vaikima sunniti raskete täistabamustega vaenlase jooksukraavidesse.

Kesklõigus purustati granaadiheitjate tulega üks rünnakule valmistuv vaenlase üksus. Meie luuresalgad tungisid vaenlase seisukohtadesse, hävitades neli vastupanupesa.

Karjala maakitsuse idaosas ründas vaenlane kahes kohas pataljoni- ja kompaniitugevuste jõududega tugeva suurtükiväetule toetusel. Meie suurtükivägi ajas ründavad üksused tõkete ees laiali, tekitades vaenlasele mitmete tosinate langenute näol raskeid kaotusi. Kaks vaenlase tugevat luureüksust sattus meie seisukohtade ees miinivaljadele, tõmbudes seejärele tagasi.

Aunuse maakitsuses purustati üks vaenlase vägivaldne rünnakukatse. Mõningad granaadiheitjad saavutasid täistabamusi vaenlase laskemoonaladudesse. Idarinde lõunalõigus oli mõlemapoolne jala- ja suurtükiväe tulistamistegevus tavalisest elavam. Vaenlase luuretüksused, kes meie seisukohtadesse püüdsid tungida, purustati. Rukajärvi ja Uhtua ümbruses luuresalkade tegevust.

Kahes Karjala maakitsuse kohal toimunud õhulahingus tulistasid meie jahilendurid omapoolsete kaotusteta alla kolm vaenlase võitluslennukit. Soome lahel hävitas meie vahipaat ühe vaenulise pommituslennuki. Idarinde keskilõigus tulistas jalavägi alla ühe vaenlase võitluslennuki. Vaenlane kaotas seega eilse päevaga viis lennukit.

Soome laevastik pühitses aastapäeva

Helsingi, 10. 7. (DNB) Soome laevastiku tänane aastapäev omandab tulemuslike rünnakute tagajärjel Soome lahes tänavu erilise tähtsuse. Mitmesuguseis laevastikuüksusis korraldati pidustusi, milledest märkimisväärsemad toimusid Kotka juures Varissaarli. Neist võtsid osa ka Soome laevastikuülem ja Saksa laevastikuüksuse ülem Soomes.

Türgi peaminister maeti

Suurejooneline matusetalitus presidendi, diplomaatliku korpuse ja suure rahvahulga osavõtul. — Lahkunu on eeskujuks tulevastele põlvedele

Istanbul, 10. 7. (DNB) Ajalehed avaldavad president Inönü manifesti türgi rahvale Türgi peaministri dr. Refik Saydami surma puhul, milles president kadunu tegevusele ja isamaa-armastusele suurimat tunnustust osutab ja teda tulevastele põlvedele eeskujuks seab.

Ankara, 10. 7. (DNB) Erirongiga saabusid täna hommikul Ankarasse Saksa suursaadik von Papen, Itaalia ja Jaapani suursaadikud ning Rumeenia, Ungari, Bulgaaria ja Rootsi saadikud, et surnud peaministri Refik Saydami matusest osa võtta. Veidi varem oli kohale jõudnud erirong kadunu puusärgiga. Vastuvõtuks olid ilmunud jaama valitsusliikmed. Türgi poolkuulipuga kaetud puusärk viidi vanalinna ministeeriumiplatsile, kust matuserong hakkas liikuma kell 10 hommikul.

Tee viis üle Atatürgi bulvaari, alates uues valitsushoonete kvartaalis asetsevast tervishoiuministeeriumi hoonest, mida kadunu viis korda oli juhtinud ministrina. Puusärgi ees liikusid üks eskadron ratsaväge ja kaks jalaväekompaniid ühe rügemendilipuga ning orkester. Puusärk asetses suurtükilafetil, mille ees kanti arvukaid pärgi, nende hulgas ka Saksa suursaadiku oma.

Puusärgile järgnesid president Ismet Inönü, suure rahvuskogu esimees, suure kindralstaabi ülem marssal Tšakmar, uus peaminister Saracoglu, valitsusliikmed, rahvasaadikud, generaliteet ja kõrgemad riigiametnikud. Matuserongi lõpu moodustasid üks ratsaväeeskadron ja üks jalaväekompanii, kelledele järgnes tihe rahvahulk, et kadunud valitsusjuhile viimset au avaldada.

Ungari võitleb Euroopa parema tuleviku eest

Ungari honvedide silmapaistev vahvus idarindel

Budapest, 10. 7. (DNB) Kindralkolonel v. Weichs läkitas Ungari riigihoidjale Nikolaus v. Horthyle järgmise telegrammi:

„Teie kõrgus! Pärast seda kui teise Ungari armee väed tema ekstsellentsi kindralkolonel vitéz Jány teguvõimsal juhtimisel õlg-õla kõrval oma saksa kamraadidega sooritasid minu vägedegrupi poolt seatud ülesande piires võidukalt omaturleristsed ja pärast seda kui nad vahvalt võideldes jõudsid Donini, on mul au teie kõrgusele teatada neid tulemusi. Oma ettekande seon ma kindla lootuse ja teadmisega, et Ungari diviisid ühes Saksa vägedega saavutavad ustavalt oma vanale relvavendlusele võidu Euroopa parema tuleviku eest."

Berliin, 10. 7. Nagu DNB sõjaliselt poolt kuuleb, võitlevad külgkülje kõrval oma saksa kamraadidega silmapaistva vahvusega kuningliku Ungari honvediarmee sõdurid ühise vaenlase bolševismi, vastu. Hulgalistest näidetest Ungari sõdurite erilise vapruse kohta olgu märgitud siin vaid mõned. Veebel Josef Horvath 4. jalaväerügemendist ründas üht rügemendi seisukohtadesse sissetunginud tanki ja muutis ta lõhkeainete abil võitlusvõimetuks. Kui meeskond tankist lahkus, astus ta oma tühjakstulistatud pistoliga neile vastu, võttis neilt relvad ja vangistas nad.

X. rügemendis teeniv honved Dezö Banhegi sööstis peidukohast enamlaste tankile kallale ja hävitas ta lõhkeainete abil. Tankile järgnevate vaenlase laskuritega astus honved võitlusse, ründas neid käsigranaatide ja püstolkuulipildujate abil ja hävitas nad. Tema julge pealetungi läbi tõrjuti tagasi vaenlase rünnak selle Ungari rügemendi lõigus.

Veelgi üks näide: kapral Laszlo Hasdy ühest jalaväerügemendist võttis, kui ta ülemus oli langenud, üle rühma juhtimise. Hasdy vahelesegamisel jatkati rünnakut tagajärjekalt. Hasdy lasi üksinda maha 32 enamlast. Kui ta laskemoon oli lõppenud, võitles ta edasi püssipärega, ja kui see purunes, haaras ta tääglí ning võitles seni, kuni vaenlane oli tagasi löödud.

Rühmaülem Michael Bankö võttis oma algatusel komando üle ja visas vastupanus hoidis üht ettenihutatud seisukohta arvuliselt üleoleva vaenlase rünnakute vastu. Kui vaenlase sissemurdmist nähtavasti enam peatada ei saanud, läks ta koos kuue honvedisõduriga, — ainsatega, kes rühmas veel olid võitlusvõimelised, üle vasturünnakule ja tekitas vaenlasele niivõrd raskeid veriseid kaotusi, et see ründamise lõpetas ja tagasi tõmbus.

Saksa-Türgi sõpruspakti sõlmija uueks Türgi peaministriks

Saracoglu juhib esialgu ka välisministeeriumi
Uueks välisministriks saab senine välisministeeriumi peadirektor Numan Menemendcioglu

Istanbul, 10. 7. (DNB) Saracoglu kabinetis asendatakse uutega senised kaubandus- ja põllutööministrid.

Kaubandusministriks nimetati Denisli rahvasaadik Behdžer Uz, kuna põllutööministriks määrati Afyoni rahvasaadik Seveket Rašit Hatifoglu. Teised ministrid jäävad oma kohtadele.

Uus kaubandusminister on kutselt arst ja oli enda valimiseni kuue kuu eest rahvasaadikuks Izmiri (Smürna) linnapeaks, millise linna ta oma tööga õitsele järjele tõstis. Ka peaminister Saracoglu on Izmiri rahvasaadik.

Uus peaminister juhatab esinigseilt ka välisministeeriumi. Ollakse veendunud, et välisministriks määratakse senine välisministeeriumi peadirektor ja saadik Numan Menemendcioglu. Et teda aga kohale kinnitada, selleks peab ta omama rahvasaadiku volituse, mille ta saab tõenäoliselt lähemail päevil.

Türgi uus peaminister SARACOGLU

Berliin, 10. 7. (DNB) Türgi presidendi ametlik teadaanne, millega Türgi uue valitsuse loomine usaldatakse senise välisministri Sükrü Saracoglu hoole, leiab Berliini ajakirjanduses suurt tähelepanu. Paljud Berliini ajalehed toovad oma lugejaile ka Türgi uue peaministri pildi.

„Deutsche Allgemeine Zeitung" kirjeldab Saracoglu senist poliitilist tegevust ja märgib, et ta mullu kirjutas alla Saksa-Türgi sõpruslepingule. Leht meenutab ka seda kindlust, millega Saracoglu on alati vastu astunud Moskva tugevaile surveavalduskatseile.

Ka „Berliner Lokalanzeiger" tähendab, et Saracoglu on annud oma allkirja Saksa-Türgi sõpruslepingule, ja tunnustab Türgi uue peaministri poliitilist kaugenägelikkust.

Saksa-Itaalia ulatuslikud majandusläbirääkimised

Stabiilsed vääringud ja hinnad kindlustavad Euroopa majanduse teguvõimsuse

Berliin, 10. 7. Berliinis avaldatud kommünikee Itaalia väliskaubandusministri Riccardi külaskäigu ja läbirääkimiste kohta on Saksa pealinna välismaalaste ringkonnis erilist huvi äratanud. Eriti elavalt arutatakse neis küsimust, kas on Riccardi läbirääkimised Saksa majanduse esindajatega kommünikees tähendatud küsimuste raamest kaugemale ulatanud ja vahest ka teed Euroopa majanduskonverentsi kokkukutsumiseks ette valmistanud.

Niisugusest plaanist aga, nagu vastavaist Saksa ringkonnist teatatakse, pole midagi teada, kuid peetakse endastmõistetavaks, et teljeriigid Euroopa uuestikorraldamise kandjaina ja teadlikena oma vastutusest selles ümberkorraldamises tingimata kõigis oma majanduslikku laadi nõupidamisis arvestavad ka neid järeldusi, mis langetatud otsustel võivad olla kogu Euroopa ruumile.

Seda märgitakse selgesti ka kommünikees, kuna selles on üteldud, et mõlemad valitsused näevad stabiilsete vääringute ja stabiilsete hindade säilitamist peavad üheks olulisimaks teguriks teljeriikide ja Euroopa majanduse teguvõimsuse kindlustamiseks. Sellest põhimõttest peetakse kinni niihästi Saksa-Itaalia kauba- ja maksuliikluses kui ka majanduslikes suhetes teiste maadega.

Berliin, 10. 7. (DNB) Itaalia väliskaubandusministri Riccardi külaskäigu ja ta läbirääkimiste kohta Berliinis avaldati teadaanne, milles muuhulgas üteldakse:

„Sõbralikul mõtetevahetusel minister Riccardi ja riigiministri Funki vahel, millest välisministeeriumi esindajan, osa võttis ka Itaaliaga majandussuhete arendamise Saksa valitsuskomitee esimees saadik Clodius, oli taas tulemuseks täielik Saksa ja Itaalia vaadete kooskõla kõigi, mõlemaid maid ühiselt huvitavate küsimuste hindamisel.

Eriti on leitud, et mõlemad valitsused stabiilsete vääringute ja stabiilsete hindade säilitamist peavad üheks olulisimaks teguriks teljeriikide ja Euroopa majanduse teguvõimsuse kindlustamiseks.

Berliin, 10. 7. (DNB) Itaalia väliskaubandusministri Riccardi külaskäigu ja läbirääkimiste kohta Berliinis avaldati teadaanne, milles muuhulgas üteldakse:

„Sõbralikul mõtetevahetusel minister Riccardi ja riigiministri Funki vahel, millest välisministeeriumi esindajan, osa võttis ka Itaaliaga majandussuhete arendamise Saksa valitsuskomitee esimees saadik Clodius, oli taas tulemuseks täielik Saksa ja Itaalia vaadete kooskõla kõigi, mõlemaid maid ühiselt huvitavate küsimuste hindamisel.

Eriti on leitud, et mõlemad valitsused stabiilsete vääringute ja stabiilsete hindade säilitamist peavad üheks olulisimaks teguriks teljeriikide ja Euroopa majanduse teguvõimsuse kindlustamiseks. Sellest põhimõttest peetakse kinni niihästi Saksa-Itaalia kauba- ja maksuliikluses kui ka majanduslikes suhetes teiste maadega.

Egiptuses tõrjuti vaenlase edasitungi katsed

Rooma, 10. 7. (DNB) Itaalia tänases sõjateadaandes üteldakse:

Egiptuse rindel mõlemapoolne suurtükivõietegevus. Vaenlase kerged soomusautod üritasid üksikuid edasitunge meie tagalaseisukohtadesse. Mõned vähemad veoautod hävitati või muudeti kõlbmatuks, teisi ründasid meie õhujõud pardarelvadest ja tulistasid nad põlema.

Itaalia ja Saksa jahilennukid tulistasid alla kaks Inglise lennukit Aafrikas ja kuus Malta kohal, kus uuesti pommitati Miccaba lennuväljal. Üks meie lennuk ei pöördunud tagasi oma lennuväljale.

Vahemere idaosas üks meie torpeedolennuk ründas ja uputas ühe tankide ja mootorsõidukitega laaditud vaenlase 5000-tonnise auriku, mis sõitis julgestatud konvois.

Berliin, 10. 7. (DNB) Nagu sõjaliselt poolt teatatakse, ründasid Saksa võitluslennukid Põhja-Aafrika võitluslõigus inglaste tagalaühendusi hea mõjuga.

El Alameini ruumis pommitasid Saksa lennukid vägedekoondisi ja materjalladusid.

Genf, 10. 7. (DNB) „Chicago Daily Newsi" välispoliitilise osakonna juhataja Carroll Binder teatab, et paar päeva tagasi on kogu teadetetsensuuri Egiptuses ja Ees-Idas inglaste poolt niivõrd kõvendatud, et Ühendriikide lehtede kirjasaatjail osutus täiesti võimatuks sõjalise olukorra kohta selget ettekujutust saada või üteldа midagi tulevikuväljavaateist.

Mäss Inglise aurikul Gibraltaris

Algeciras, 10. 7. (DNB) Gibraltaris ühe Inglise kaubalaeva pardal tõstis meeskond mässu. Mäss algas masinaruumimeeskonnas, kes keeldus laevale jäämast, kui sõjaohu lisatasu kohe ei tõsteta. Kuna ainult mõned meeskonna liikmed toetasid ohvitsere, suurem osa aga toetas masinaruumimeeskonda, tekkis äge pussitamine, mille kestel esimene masinist klukardetavalt ja hulk meeskonnaliikmeid haavata sai. Politsei vangistas hulga meeskonnaliikmeid.

Ida-ala majandusläbirääkimised Kaunases

Kaunas, 10. 7. (DNB) 7.—9. juulini toimusid siin Ida-ala majandusesindajate töökoosolekud. Nende peamiseks ülesandeks oli Ida-ala maade majanduslikke võimalusi sõjamajanduse nõuetega kooskõlastada.

Valge-Ruteeniasse 550 rehepeksumasinat

Minsk, 10. 7. (DNB) Viljakoristamiseks Valge-Ruteenia peapiirkonnas annab Ida-ala kaubandus-keskühing peapiirkonna käsutusse 550 moodsalma konstruktsiooniga rehepeksumasinat koos tarvilike tagavaraosadega. Saadetise esimene osa, 90 masinat, on juba kohale jõudnud.

Gandhi jatkab nõupidamisi haigevoodiski

Bangkok, 10. 7. (DNB) India kongressipartei töönõukogu jatkas neljapäeva hommikul Wardhas oma istungeid, kusjuures arutati mitmesuguste otsuste projekte. Õhtupoolikul siirdusid töönõukogu liikmed Sevagrami, et Mahatma Gandhile, kes alles on haiglane, võimaldada koosolekust osa võtta. Sevagramis arutati Gandhi poolt koostatud resolutsiooni poliitilise olukorra kohta Indias.

Laulupidu Siguldis

Riia. Mullu 4. juulil vabastati võidukate Saksa vägede poolt enamlastest „Liivimaa Šveits", Koiva jõe kaldail asetsev looduskaunis Siguldi (Segevold). Sel puhul korraldati tänavu vabastamise aastapäeval, 4. juulil, Siguldis laulupidu, millest võttis osa 400 lauljat enam kui 5000 kuulajaga. Laulupeo avaköne pidas ringkonnakomissar Fust ja auvõõraina viibis vabastajate esindajaina kohal ka hulk haavatud saksa sõdureid. Ühendatud koore juhatas helilooja Theodor Kalniņš.

Itaalia inimkaotused juunis

Rooma, 10. 7. (DNB) Itaalia sõjajõudude peakorter avaldas juunikuu kaotused, kaasa arvatud ka need, mis ei seisnud eelmiste kaotusnimekirjades, mis aga nüüd on saadud kindlaks teha. Maaväredel ja vabatahtlikul miilitsal oli Põhja-Aafrikas 849 langenut, 1399 haavatut ja 868 teadmata kadunud, Sonemaal (9. nimekiri) 60 langenut ja 186 haavatut, Balkanis 466 langenut ja 496 haavatut. Mereväel oli 30 langenut, 245 haavatut ja 826 teadmata kadunut; õhujõududel 35 langenut, 70 haavatut ja 178 kadunut.

Meresõda on inglastele kõige kibedam

Amsterdam, 10. 7. (DNB) Seoses Stafford Crippsi poolt laevaruumi küsimuse asutamiseks kokkukutsutud alamkoja salaistungiga tunnistas Robert Fraser oma Londoni ringhäälingus peetud kõnes praeguse meresõja „kõigi aegade kestvalt ägedaimaks ja vihaseimaks lahinguks". Oma kommentaarides vihjas Fraser ka komentsetsiat ringkonnist pärinevaile kinnitusile, et teljeriikide allveelaevad uputavad liitlaste laevaruumi rohkem kui need on suutelised seda juure ehitama.

Briti laevadekaotused teeb teatavaks Saksa ülemjuhatus

Berliin, 10. 7. (DNB) Saksa sõjajõudude ülemjuhatus jatkas 1. juulist 1941. a., — Churchilli esimesest vaikimispäevast Atlandi-lahingu kaotuste kohta, — uputatud laevade nimede avaldamist. Nikaua kui Inglise valitsus vaikib, teatab Saksa ülemjuhatus edasi kõik Inglise-Ameerika varustuslaevastiku poolt kaotatud laevade nimed.

Soome saadik saabus Vatikani

Rooma, 10. 7. (DNB) Soome uue saadiku Gripenbergi saabumise puhul Püha Tooli juure avaldas Vatikani häälekandja „Osservatore Romano" seletuse, milles muu hulgas üteldakse, et Püha Tool on Soome saadiku nimetamiseks meelsasti oma nõusoleku annud.

Tartu hävingulised päevad 1941. a. suvel

2

24. juuni. Jaanipäev. Kaks õhuhäiret. Kõik aknad on valgeis paberiribades. Ajalehed toovad esimese ametliku sõjateate. Seal öeldakse: Vaenlane on jõudnud üle Nõukogude piiri ainult koimes kohas 10—15 km. Tulistasime alla 65 vaenlase lennukit.

Avaldatakse määrus sõjatribunalide sisseseadmise kohta. Restoranid peavad sulgema uksed hiljemalt k. 21. Alkoholi müük keelatakse kõikjal. Ülikooli aulas kutsub kommunistliku ülikooli rektor professor H. Kruus võitlema fašismi vastu: „...nüüd on kapitalistliku maailma kõige suurem, metsikuim hüään, kiskja elejas, lasknud ootamatult oma sõjajõududel hüpata sotsialismi maa külade ja linnade kallale..."

„Tartu Kommunistis" avaldab kommunistlik värsitegija Aira Kaal:

Meie põllud ja linnad,
Meie tehaste töö
Rahva omandus, püha see meile.
Teda kaitseme kindlalt.

25. juuni. Jälle kahel korral õhualarm. Viimane oli pärast lõunat kella 16 paiku. Sattusin sellal Toomimäele, kust avanes avar vaade üle linna, mille kohal tiirlesid õhus Vene lennukid. Ootan põnevusega vaenlase omi. Vahest on mul õnn näha esimesena esimest õhulahingut Tartu kohal!

Seal vallandub järsku metsik karjumine mu seljataga. Vaatan taha. Varemete poolt sööstab otse üle muru minu suunas kolm vene sõdurit, tulivihase ilmega, laskevalmis püssid käes.

Mida nad tahavad?

Juba on esimene neist jõudnud minuni ja karjub: „Kas te häiret ei kuulnud?!" Vastan rahulikult: „Praegu just kuulen!" See rahulikkus ajab venelased maruvihale „Kui te siit kohe ei kao, laseme teid maha!" Ütlen: „Hea küll, kohe lähen." — „Pidage!" karjub venelane, kui olin vaevalt astunud ühe sammu: „Kui astute, lasen! Miks te pole koju läinud?" — „Ei jõudnud, mu kodu on siit kaugel." — „Aga siin ei tohi olla!" kisab venelane edasi, endal ikka püss laskevalmis käes. „Kas tahate, et laseme teid kohe maha?"

Näines, et asi läheb kibedaks, libistun kõhuli murule ja püüan mehi rahustada. Need käratsevad veel tükk aega mu ümber, ähvardavad püsse nagistades, torud minu poole, siis pööravad viimaks minema, aga neist kõige vihasem pöörab veel kord ümber ja lausub: „Kui tuleme tagasi ja te olete ikka veel siin, siis

laseme teid maha siinsamas, otsekohe!"

Õnneks peatselt pärast nende kadumist kostavad alarmi lõppviled, millega olin sellest omamoodi kentsakast ja komödiantlikust olukorrast päästnud. Hingasin kergemalt.

Pärast lõunat läheb linnas paanikaks. Täitevkomitee liige Tõnisson on annud naiste ja laste kohta kohese linnast evakueerimise käsu. Majavalitsejad kannavad seda majast majja. Emad hädaldavad. Omnibustele algab tormijooks.

Varsti tühistatakse see käsk sõjaväevõimude poolt ja Tõnisson, kes on partei liige, arreteeritakse. Ta seletab, et majavalitsejad saanud käsust valesti aru. Tema pole otsest evakueerimiskäsku annud, vaid käskinud üksnes selleks ette valmistuda.

Nüüd hakatakse arreteerima majavalitsejaid. Üks neist, K. Niinep, jääbki seliast kadunuks.

Vene tänavas asetsevas keskrahvamajas pidi täna õhtul tulema etendusele kunstidekaadi ettevalmistavate võistluste korras „Mikumärdi", kuid jääb ära.

Kohalik ajaleht kubiseb sõimuartikleist „fašistlike röövikute" vastu, kes tulevat põrmustada. Kommunist-kirjanik August Jakobson, Nõukogude Liidu ülemnõukogu liige, kutsub lehes rahvast olema „kindlad, rahulikud ja vankumatud"!"

Muide, mõne päeva pärast see vankumatuse apostel ruttab kõiges mugavuses üle piiri, jättes maha oma mõttekaaslase Jaan Kärneri, kellega olevat olnud enne räägitud, et sõidetakse koos. Kärner käib ringi ja on tulivihane.

Tänasest sõjateatest loevad elanikud, et

vaenlane on kõikjal tagasi löödud

ja et ta on kaotanud Šiauliai juures 300 tanki! Samas aga, et vaenlane on vallutanud Lomža, Kolno ja Bresti. Kuid — venelased olevat võtnud vangi 5000 sakslast, tulistanud alla 76 lennukit.

Õhtul koju jõudes näen: meie õueaias askeldab majavalitseja ja hulk inimesi naabermajadest ning meie majast. Nad on asunud siia kaevama sügavat varjendit 40 inimese mahutamiseks. Nii olevat käsk. Õhtuks jõutakse kaevada kahe meetri pikkune ja poolemeetri sügavune kraavike.

Homme peab töö jatkuma. Läheb päris sõjapalavlkuks.

26. juuni. Meie õueaias ei jatka täna keegi kraavi kaevamist. Nagu ta eile jäi, nii ta täna seisab.

Linnas arreteerimised...

Kus on rinne? Saksa jaamad teatavad ainult: idarindel areneb edukalt. Aga siin on sellest nii lõpmatu vähe. Me januneme teada, kus sakslased juba on.

Kõneldakse,

Kaunas olevat vallutatud

Punaarmee tänane sõjateade lausub vaid, et kõik rünnakud Šiauliai vastu on tagasi löödud. Käimas on ägedad võitlused Grodno, Vilno ja Kaunase pärast. Kas Kaunas on langenud?

Ja Kaunase raadiost kuuldubki juba saksa keelt...

Ametlikult teatatakse, et on asutud looma hävituspataljone, mis alluvad SARK-ile (NKVD). Nende ülesandeks pidavat olema saksa parašütistide hävitamine, keda sakslased saadavad rinde tagalasse 5—10-mehelistes salkades.

TARTU VABADUSSILD ja selle lähedased majad sealpool jõge. Enamlased hävitasid silla ja põletasid maha kõik pildil näha olevad hooned

27. juuni. Arreteerimised... Linna epidemioloogiapunktis vahistatakse ja viiakse ära pastor J. Hilemets.

Maalt kuuldub kokkupõrkeist metsavendadega.

Käsk — puhastada majade pööningud. Registreeritakse kõik samaritlased, õed, nende asetäitjad.

Rindel on tänase sõjateate järgi käimas vihased lahingud; mitte kuskil ei olevat vastane saavutanud edu.

Õhtul häirib Karlova linnaosa

ootamata tulistamine Kalevi tänavas.

Venelaste autopargist avatakse järsku, kui linnaelanikud olid heitnud juba voodisse, tuli püssidest ja kuulipildujaist üle tänava asetsevale kahekordsele puust elumajale. Tulistatakse läbi mõlemad majakorrad. Sellest majast olevat tulistatud punaarmeelaste autoparki.

Maja ülemisel korral saab surmavalt haavata ühe punaarmee majori abikaasa. See oli ka ainuke tulistamise ohver. Ja ka ainuke venelane kogu majas.

Hiljem selgub, et tulistamise algatajaiks olid olnud paar punaväelast, kes tähendatud maja õues millegi pärast olid hakanud püsse paugutama.

28. juuni. Kõik mootorsõidukid rekvireeritakse. Rongid liiguvad korratult. Maaomnibustel nõutakse sõitjailt sõidulubade ettenäitamist, ilma milleta omnibusele ei lasta. Linnas aga ei teata midagi niisugustest sõidulubadest ei punases linnavalitsusesega miilitsas, ja seetõttu ka keeldutakse soovijaile nende väljaandmisest. Valdades aga antakse. Segadus kasvab.

Raadil viiakse NKVD meeste poolt ära Eesti Rahva Muuseumi direktor F. Linnus.

Käitisis pole enam mõnda päeva minegid miitinguid.

Raudteejaama saabub rong 20 vaguniga, milles evakueeritakse Tallinnast ja Harkust poliitilisi vange. Tartu tahetavat vange juure tuua.

Päeva jooksul pole ühtki õhualarmi. Aga õhtu eel hakkavad järsku huilgama kõik sireenid. Miilitsamehed on järsku millegipärast häire ajal ülitagarasti tühjendamas tänavaid inimesist.

Sõjateade mainib täna taandumist Šiauliai juures, aga see toimunud „alles pärast seda, kui vastasele antud enne raske löök"!

Kuuldused, et Minski juures

olevat rinne läbi murtud.

(Järgneb)

E. Omavalitsuse juht Petseri vabastamispidustusil

„Aasta tagasi pääsis eesti rahvas suurest vangilaagrist"

Petseri maakonna ja linna kommunistlikust ikkest vabastamise aastapäeva pühitseti keskpäevalal Petseris suure pidulikkusega. Vabastamise aastapäeva pidustustest võttis osa Eesti Omavalitsuse juht dr. H. Mäe, asetades pärjad langenud kangelaste haudadele ja pidades kõne aastapäeva puhul „Suveaias" korraldatud suurel rahvakoosolekul.

Aastapäeva pühitsemine kestis Petseris õigupoolest kogu päeva ja algas juba hommikul kell 8 lippude heiskamisega. Kell 10 külastasid naisomakaitse liikmed sõjaväehaiglas viibivaid haavatuid, viies neile kingitusi. Kell 13 algasid kõigis kirikuis korraldatud tänujumalateenistused Petseri linna ja maakonna vabastamise aastapäeva puhul. Ühtlasi lõppes sel puhul kell 12 töö kõigis käitistes ja ametiasutustes.

Eesti Omavalitsuse juht dr. H. Mäe, kes pidustuste puhul kohale sõitis, võeti maakonna piiril vastu maavanem Koolmanni ja politseiprefekt kolonelleitnant Lutsu poolt, kes teda saatsid edasisõidul Petseri linna. Petseri maavalitsuse hoone ees oli linna ja maakonna omakaitse poolt üles rivistatud aukompanii. Eesti Omavalitsuse juhile raporteeris kohalik omakaitse ülem. Seejärele tervitas dr. Mäe omakaitse kompaniid, misjärele kostis aukompanii suust võimas „Tervist!". Tütarlapsed annetasid Eesti Omavalitsuse juhile lilli.

Kell 16 asetas Eesti Omavalitsuse juht dr. H. Mäe koos piirkonnakomissar standartenführer Bombega pärjad eesti ja saksa sõdurite haudadele. Pärjapanekule oli kogunenud palju rahvast.

Kell 17 algas „Suveaias" rahvakoosolek, millest vihma ähvardavast pilvitusest hoolimata võttis osa ülirohkesti inimesi, nii et osa neist oli sunnitud koosolekule kaasa elama väljaspool „Suveaeda".

„Suveaeda" saabus Eesti Omavalitsuse juht dr. Mäe koos piirkonnakomissar Bombega ja kõrgemate saksa sõjaväelastega. Eesti Omavalitsuse juhi saabumisel mängiti tervitusmarssi. Pärast avamängu orkestrilt ja segakoorilt poolt ettekantud kaht laulu astus kõnetooli Petseri maavanem Koolmann, paludes Eesti Omavalitsuse juhti sõna võtta.

Seejärele astus kõnetooli Eesti Omavalitsuse juht dr. Mäe, kelle kõnet katkestasid 1500-pealise kuulajaskonna kiiduavaldused. Eesti Omavalitsuse juhi kõnele järgnes eesti rahvushümn. Järgmisena võttis sõna piirkonnakomissar Bombe, kelle kõne lõpul hüüti Juhile kolmekordne „Sieg Heil!" ja mängiti saksa hümne.

Petseri vabastamise aastapäeva rahvakoosolek lõppes maavanem Koolmanni tänusõnaga, mille järele Eesti Omavalitsuse juht dr. Mäe koos saatjaskonnaga lahkus „Suveaiast" marsi saatel. Õhtul tutvus Eesti Omavalitsuse juht Petseri maakonnaga, külastades muuseas ka Irboskat.

Dr. Mäe kõne

„Kui mul umbes tund aega tagasi oli juhus Petseri kalmistul asetada pärg langenud saksa sõdurite kalmistul, nägin, kuidas üks eesti ema, kes seisis saksa sõdurite kalmistul, ei suutnud enam hoida pisaraid. Need pisarad on väljenduseks saksa ja eesti rahva ühiseile võitlusile ja ühiseile ohvreile, mida mõlemad rahvad on kannud kommunismivastases võitluses. Kaks aastat tagasi uiutasid bolševistlikud röövjõugud üle meie maa, tulles siia ilusate sõnadega ja veel ilusamate lubadustega.

Kuid ilusad sõnad ja ilusad lubadused haihtusid varsti mitte millekski ja eesti rahval osutus võimalikuks taluvuda uue maailmaga, mis kujutas endast suurt vangilaagrit. 180 miljonit inimest elas orjadena maal, kus ei olnud lootust ega rõõmu, kus kõik rahva liikmed kuulusid ühetaolisse halli orjamassi ega võinud midagi omaks nimetada. Kõik elasid umbusalduses oma ligimese vastu, olles orjastatud kujutlematu terrori abil.

Igaüks oli hirmul oma elu eest, sest kunagi ei võidud teada, millal tuli kellegi kord vastu minna surmale või piinlema vangla müüride vahele. Kui kergesti võis langeda ja kaotada oma elu kaebuse läbi. Valeks osutusid kõik ilusad sõnad kommunistliku suurrahva kõrgest kultuurist, arenenud majandusest ja rahva heaolust. Kultuuri kõrguses võis meie rahvas ise veenduda, samuti nagu ta sai pildi bolševistlikust majandusest ja heaolust, nähes lähemalt punaarmeed, ta riietust ja eluviise.

Selleks et meie maa kultuuri- ja majanduselu ja rahva heaolu viia ühele tasemele suure vangilaagri omaga, algas meil kõigil elualadel suur hävitustöö. Selle vangilaagri juhid olid väga hästi teadlikud sellest, kuidas suhtus neile eesti rahvas. Seepärast suletigi terved linnaosad liiklemisele ja püstitati sõjaväeosade valve nende sliasaabunud meeste ümber. Nad teadsid, et ilma selliste ettevaatusabinõudeta ei võidud olla kindlad oma elule.

Enamlased ei kavatsenud piirduda mitte ainult meie rahva kultuuri- ja majanduselu hävitamisega, vaid nad tahtsid hävitada ka kogu meie rahva enda. Kohe bolševismi võimulepääsmisel algasid arreteerimised ja mõrvamised, mis lõppeks arenesid 1941. a. juunis esimeseks laiaulatuslikuks küüditamiseks. Esmajoones langesid enamlaste ohvriks meie rahva tublid ja äärmusalmulised liikmed, sellisele küüditamisele ja hävitamistööle aga oli määratud kogu eesti rahvas.

Meie rahva viimne lootus oli saksa rahva juht Adolf Hitler, kellest usuti kindlalt, et ta hävitab kommunismi. See lootus ei olnud petlik. 22. juunil 1941. a., kui algas Juhi käsul sõda kommunismi hävitamiseks, täitis meid teadmine, et teostub vabanemine bolševismi ikkest, mis muutus teoks Saksa võidukate sõjavägede saabumisel melegi maale. Seda bolševismi ikke alt vabanemist pühitseme pidulikult tänasel päeval ja tuletame meele, et üks aasta tagasi anti meie rahvas tagasi uuele elule ja uuele tulevikule.

21. oktoobril, kui oli vabastatud kogu Eesti bolševism rõhumisest, saatsin ma saksa rahva juhile kogu eesti rahva nimel telegrammi, milles palusin teda vastu võtta eesti rahva tänu ja kinnitus, et eesti rahvas avaldab oma tänu tegudes.

Teguderohke ja raske talv on meil seljataga. Igaüks on täitnud oma kohuse. Niihästi eesti vabatahtlikud rindel kui ka kogu rahvas tagalas. Esinenud raskustest hoolimata on mele maa varustatud kuni uue lõikuseni toiduga ja viimne kui üks põllulapp on seemendatud.

Eesti rahvas ei ole püsinud ega tugevaks saanud mitte ainult sõnadega. Selleks on vaja olnud tegusid. Meil seisavad veel ees teod ja võitlused, aga me läheme tulevikule julgesti vastu teadmises, et meid seob saksa rahvaga ühine saatus, ühine juht ja ühine võitlus.

Palun teid, härra kindral, kui Saksa sõjaväe esindajat, ja teid, härra piirkonnakomissar, kui saksa tsiviilvõimu esindajat, vastu võtta tänase päeva puhul meie rahva tänu. Me tõotame, et me täidame igaüks oma kohust oma kohal. Selle tõotuse anname tänasel vabastamise aastapäeval oma rahvushümnis."

Teel jaamast linna. Eeskujulikul rivisammul liiguvad saksa noored neile määratud öökortereisse

Saksa noori külaskäigul Tallinnas

Eile saabus külaskäigult Pärnu tagasi Tallinna 89-liikmeline salk Hitler-noori. Kahepäevasel Pärnus viibimisel esinesid Adolf-Hitleri-kooli õpilased sõdureile, tuues oma ettekannetega tervitusi kodurahvalt. Samuti laulidi ja mängiti Pärnu rannas kohalikule elanikkonnale.

Tallinnas tutvutakse laupäeval linnaga, külastatakse haavatuid haiglais ja esinetakse haavatud sõdureile Estonias. Pühapäeva hommikul toimub kinnine hommikpidustus Estonias, kus kõneleb ka kindralkomissar Lietzmann. Pühapäeval kell 14 korraldatakse tallinlastele ettekannete-pärastlõuna Pirita rannas, pakkudes vaatajaile-kuulajaile laulu ja mängu.

Tallinna tagasi saabusid noored külalised erirongiga eile õhtul.

Rongi jaama jõudes paistsid selle akendel mustas vormiriietuses noored elurõõmsad näod. Pärnus läinud kõik nii, kuidas ette nähtud, ettekanded õnnestunud hästi.

Mängusalk koosneb õpilasist mitmes vanuses: siin on 17-, aga ka 12-aastasi poisse.

„Kuidas Eestis meeldib?"

„Priima!" vastab asjaliku lõbususega üks pruunisilmne poiss.

Kõlab käsklus rivistumiseks, ja siis asutakse rivikorras teele, et suunduda öökorterisse.

Marsilaulu saatel käib noor rivi head distsiplineeritud sammu. Igal õppuril oma varustus seljakotiga õlal ja söduri-veepudel selle küljes rippumas.

Saksa pedagoogide loenguid Tallinnas ja Tartus

Praegu Eestis viibivate Saksa pedagoogide poolt peetakse Tallinna Pedagoogilises Muuseumis (Sakala 53) mitmed ettekanded.

Esmaspäeval, 13. juulil, kell 19 kõneleb dr. Linde teemal „Saksamaa rahvastikupoliitika kooliõpetuses".

Teisipäeval, 14. juulil, kell 19 on dr. Griepi ettekanne teemal: „Maateaduseõpetus gümnaasiumis".

Ettekanded samadel teemadel, mis Tallinnas, korraldatakse Tartu linnakoolivalitsuse poolt ka Tartus, ja nimelt esimene neljapäeval, 16. juulil, teine reedel, 17. juulil. Ettekandeid selgitavad rohked valgusplidid.

Haridusdirektoorium palub kõiki asjasthuvitatud õppejõude, kel see võimalik, nimetatud loenguist osa võtta.

Tallinna teateid

Hitler-noored esinevad Pirital

Homme, pühapäeval, toimub Pirital lõbus rannapärastlõuna, kus ettekannetega esineb mängusalk Adolf-Hitleri-koolist Sonthofenist. Kavas on laulud, mängud ja mitmesugused huvitavad ettekanded. Hitler-noorte ettekanded algavad kell 14.

Vanametalli ülesostuhinnad

Eesti hindadeasutuse direktor on määranud kindlaks vanametalli ülesostuhinnad. Meie tänase lehe ametlike teadaannete osas avaldatud vastava määruse kohaselt on vanametalli müümisel ainuõigustatud kokkuostufirmale „Utiil" keelatud ületada järgmisi hindu: plekijäätmed — 1 rmk., raud 4,50 rmk. ja malm 6 rmk. 1000 kg eest.

Hinnad on kehtivad ka tervete sisseseadete (ehitused, tootmisseaded jne.) äraandmise kohta, kusjuures tootjal on keelatud tarberauda välja sortida. Kui enne tellimise täitmist teostatakse tarberaua väljasortimist, siis tuleb kindlaksmääratud hindade juures teha väärtusevähendusele vastavaid hinnaalandusi. Väärtusevähendus tuleb kindlaks teha kokkuleppel firma „Utiil" ja ostja vahel. Erijuhtudel, näiteks värviliste metallide puhul, võib Eesti Hindadeasutuse direktor lubada erandhindu.

Ujumiskursused noortele

Tallinn-Nõmmel Mustamäe ujulas ja Pirital Kalevi ujulas toimuvad ujumiskursused noortele. Mustamäe ujulas on ujumistunnid tütarlastele iga päev kella 11—12, poeglastele kella 12—13. Pirital algavad ujumistunnid iga päev kell 17. Ujumist õppida soovivaid noori registreeritakse koha peal ujumistundide ajal. Noorte ujumiskursuste korraldajaks on spordiselts Estonia.

Täna Toompeal vabaõhukontsert

Täna, laupäeval, toimub k. 18—19.30 Toompeal ühe alatise laevarigemendi vabaõhukontsert.

Valveapteegid Tallinnas

Laupäeval vastu pühapäeva:

Paldiski m. apteek, Paldiski mnt. 6, tel. 431-18; Tõnismäe apteek, Tõnismägi 5, tel. 462-38; Liivalaia apteek, Liivalaia 34, tel. 461-70; Niguliste apteek, Niguliste 5, tel. 436-06.

Klassiloterii lõpploosimine algab teisipäeval

Käimas viimased ettevalmistused üheksa päeva kestvaks loosimiseks ! Võitudena läheb piletiostjaile tagasi peagu 400 000 rmk.

ERÜ esimese klassiloterii lõpploosimiseks on käimas viimased ettevalmistused. Majandus- ja rahandusdirektori poolt määratud loosimiskomisjon kontrollib ja paigutab loosiratastesse 22 500 võitude ja nijsama palju piletivärvide numbreid. Loosirattad pitseeritakse ja paigutatakse politsei valve alla kuni loosimise alguseni. Piletinumbreid sisaldav loosimisratas on pitseri ja valve all juba eelmisest loosimisest saadik.

1. klassiloterii 5. ja viimse klassi loosimine algab tuleval teisipäeval kell 9 hommikul Aia 12. Asjasthuvitatuile on juurestiibimine võimaldatud. Loosimine jatkub 15., 16., 17., 18., 20., 21., 22. ja 23. juulil kell 8 hommikul.

Loosimine toimub seekord kolme loosiratta abil: esimesest võetakse välja sedel piletinumbriga, teisest sedel piletivärviga ja kolmandast sedel võidusummaga. Igal loosimispäeval võetakse loosirattast välja 2500 võidusedelit. Seekordsel loosimisel läheb võitude nõel piletiostjaile tagasi kogusummas 394 420 rmk., nii et teisipäeval algav loosimine kujuneb suureks rahajagamiseks klassiloteriil mängijaile.

Suurimad võidud on tuleval nädalal algaval loosimisel järgmised: 25 000 rmk., 12 000 rmk., 8000 rmk., 6000 rmk., 4000 rmk., 5 võitu à 3000 rmk., 7 võitu à 2000 rmk., 20 võitu à 1000 rmk., 50 võitu à 300 rmk., 125 võitu à 100 rmk., 752 võitu à 30 rmk. jne.

Võitudele lisaks kuulub väljaandmisele 25 000-riigimargaline preemia, mis lisatakse loosimise viimsel päeval loosirattast väljavõetavale suurimale võidule. Kui loosimise viimsel päeval on loosirattasse jäänud mitu ühesuurust suuremat võitu, siis arvatakse preemia juure sellele suuremaist võitudest, mis tuleb välja esimesena.

Teoreetiliselt suurim võiduvõimalus seekordsel loosimisel on 50 000 riigimarka — nimelt juhul, kui 25 000-margaline peavõit tuleb välja viimsel loosimispäeval.

Eelmistel loosimistel langes igale piletiraamatule, mille number võiduks välja tuli, neli võitu, nii et võitis piletiraamatu iga värv. 5. klassi loosimisel langeb igale piletiraamatule üks võit, nii et võiduta ei jää ükski mängija, kelle piletiraamat ei ole eelmistel loosimistel võidu tõttu välja langenud. Küsimus on ainult selles, missugustele värvidele võidud langevad.

Võimalused suurteks võitudeks on seekordsel loosimisel võrreldamatult suuremad kui ühelgi eelmisel loosimisel. Koos preemiaga on suuremaid võiduvõimalusi teoreetiliselt: 50 000 rmk., 37 000 rmk., 33 000 rmk., 31 000 rmk., 29 000 rmk., 28 000 rmk., 27 000 rmk., 26 000 rmk. jne.

5. klassiks ümbervahetamata piletid olid müügil väljaspool Tallinna 10. juulini. Tallinnas asuvais müügikohtades lõpeb piletimüük täna. ERÜ loteriiosakonnas Aia 12 esm. 9 päeval.

Ettevalmistamisel teine ERÜ klassiloterii

ERÜ 2. klassiloterii korraldamiseks on kõik eeltööd tehtud ja piletid tulevad müügile augustikuu esimesel poolel. 2. klassiloterii korraldatakse samadel alustel nagu esimene loteriigi, ainult loosimiste vaheajad on 1—2 nädala võrra pikemad, et võimaldada ka maaelanikele piletite ostmist. Samal põhjusel suurendatakse ka piletimüügi võrku.

2. klassiloterii esimese klassi loosimine toimub esialgse kava kohaselt 15.—16. oktoobril, lõpploosimine on märtsikuus 1943. a.

Terved piletiraamatud saadetakse müügikohtadesse müügile samade piletinumbritega, mis seal müügil olid 1. loterii ajal, kuid poolraamatuid müügikohtadesse ei saadeta. Tervete piletiraamatute omanike poolt avaldatud soovi peale hoitakse nendel 1. loteriil olnud numbreid alal kuni 10. septembrini, teised aga lastakse kohe müügile.

Erajaekaupluste võrk täieneb

Erakaubanduslikke ettevõtteid üle 1200. — Erakauplused varustavad juba kolmandikku kogu elanikkonnast

Erakaubanduslike ettevõtete arv on tõusnud 1294-ni, mis on 56 protsenti meil praegu tegutsevate kaubanduslike ettevõtete üldarvust. 1936. a. loenduse andmeil oli meil 7404 erakaubanduslikku ettevõtet, milline arv aga kommunistide ajal langes peagu nullini. Erakaubanduslikest ettevõtteist on linnades 1094 ja maal 200.

Erajaekaupluste võrk maal on väljakujundamisel. Uusi kauplusi tuleb üha juure ja kasvab ka kauplustesse registreeritud ostjate arv. Jaekaupluste võrk tahetakse välja kujundada vastavalt praegusteie kaubavarustamise võimalustele. Eriti tahetakse hoiduda elujõuetute kaupluste tekkimise eest. Vahepeal lammutatud erakaubandus on mõne kuuga teinud oma arengus juba nii suuri edusamme, et tegutsevad jaekauplused varustavad kolmandikku kogu elanikkonnast.

Erakaubanduse kaupadega varustamise ja valmseks keskuseks on Tööstus-Kaubanduskeskus, kel on suuremad keskused Tallinnas, Tartus ja Pärnus. Maakondlike esindustena tegutsevad ülalmainitud linnades ja Narvas, Viljandis ja Petseris kontorid, ülejäänud maakonnalinnades esindajad.

TKK täidab teataval määral ka tööstuse varustamise ülesandeid.

Jaekauplusi varustab TKK kõigi kaupadega. Siinjuures aga tuleb arvestada olemasolevate tagavarade piiratust, meie sisetoodangu ja impordi võimalusi. TKK on esinenud ka importöörina ja on hankinud kaupu Saksamaalt, Leedust ja Lätist.

Impordi alal saab kõne alla tulla peamiselt aga Saksa turg. On antud rida tellimisi, mis on aktsepteeritud ja millede täitmist on loota.

Uudiseid kodumaalt

Vabastamispäeva tähistamine Läänemaal

Läänemaa kannatas enamlaste terrori all kauemini kui teised Eesti maakonnad ja üksikud Lõuna-Läänemaa kohad olid pikemat aega lahingute tallermaaks. Läänemaa vabanemispäeva tähistamiseks on valitud ühine tähtpäev, milleks on 31. august — Haapsalu vabastamispäev. Ühtlasi loetakse seda päeva ka Läänemaa omakaitse asutamise päevaks.

Tänavu pühitsetakse seda päeva pühapäeval, 30. augustil. Aastapäeva pidustusi korraldava komitee otsusel algavad pidustused laupäeval, 29. augustil, jumalateenistusega Haapsalu Lossikirikus. Pühapäeval enne lõunat on rongkäik langenud saksa sõdurite ja enamlaste terrorioohvrite haudadele, kuhu pannakse pärjad. Keskpäeval on turuplatsil paraad, millele järgneb pidulik aastapäeva-aktus. Õhtul on kavatsusel Aug. Mälgu näidendi „Lõunatuul" etendus.

Maakonnas eripaikades toimuvad pidustused sel päeval, millal aasta tagasi vastav koht lõplikult kommunistide vägivallavallatsuse alt vabastati.

Laulupäev Vaivaras

Pühapäeval peetakse Perjatsi kaunil mereranniku Narva ja ümbermaakonna kooride laulupäev. Selle sissejuhatusena algab kell 14 Vaivara rahvamaja juurest rongkäik piduplatsile, kus järgneb ühendatud ja üksikkooride kontsert. Narvast sõidavad laulupäevast osa võtma Ilmarise segakoor ja Narva teatri dopel'-kvartett.

Koeru mälestussammas restaureeritakse

Koerus alustati Vabadussõjas langenud kangelaste mälestusmärgi restaureerimistöid. Mälestusmärk loodetakse kavatsuste kohaselt korda seada 28. augustiks — Tallinna vabastamise päevaks.

Vaimulik talitus kiriku varemeis

Lüganuse õnnistati koguduse suveleer, kokku 140 noort, kiriku müüride vahel. Mõõdunud suvel hävitati kommunistide poolt ka Lüganuse kirik, millest järele jäid ainult müürid ja osaliselt altariruum. Jumalateenistusi on seni peetud koguduse palvemajas.

Leerilapsed õnnistati aga pühakoja varemete vahel, kust võimsad koraalihelid ja palvesõnad tõusid taeva poole. Õnnistamistalitus jättis kõigisse sügava mulje.

Ilusa ilma tõttu oli õnnistamistalitusele saabunud rohkesti ümbruskonna rahvast, kelle arvu võis hinnata 3500-le, nii et suurem osa pidi jumalateenistust jälgima väljaspool varemeid.

Taimekaitseteade

10. juulil

Põhja-Eestis ja mujal, kus pole veel tehtud teist karusmarjapõõsaste pritsimist, tuleb seda kindlasti teha veel lähemail päevil, vastasel korral suur protsent karusmarju võib nakatuda ikkagi jahukastesse ja esimese pritsimise kulud on tehtud siis ilmaaeg.

Tänavune aasta soojade ja niiskete ilmade tõttu on eriti jahukasterikas, kus ühekordsest pritsimisest ei aita. Ka toimus esimene pritsimine kohati enne suurt vihma, mis vähendas „Kasoraani" mõju, mille tõttu teine pritsimine omab seda suuremat tähtsust karusmarja jahukaste tõrjel.

Sõjaolukorrast tingituna ei ole võimalik „Kasoraani" pritsimise lahule lisada tarvilikku pesusoodat, mida aga võib asendada tuhaeelisega. 50 l pritsimislahu valmistamiseks segada 5 l puutuhka 15 l sooja veega. Vedelik kurnata läbi linase riide. Saadud lahu ära mõõta ja lisada vett, nii et saaks 50 liitrit vee ja leelise segu. Sellele 50 l vee ja leelise segule juure valada 1 liiter „Kasoraani". Sellega on lahu pritsimisvalmis.

Osa silohoidlaid valmis

Suudetakse rahuldada 1000—1200 tellimist. — Külglaudu valmistab kuus lauatehast

Majandus- ja Rahandusdirektooriumi poolt talupidajaile soodustustega müüdavate standardsilohoidlate lauamaterjali valmistab kaheksa lauatehast. Neist Tapa ja Järvakandi lauatehased valmistavad kinnitusvõösid, kuna teised tehased, eesotsas Tallinna ja Pärnu lauatehastega, valmistavad külglaudu.

Tallinna lauatehas on juba oma töö lõpetanud — valmistatud on 150 komplekti külglaudu. Kui Tapa või Järvakandi lauatehastest saabub kohale kinnitusvõösid vajalisel hulgal, siis võidakse need komplektid talupidajaile välja anda. Ka Pärnu lauatehases on juba osa külglaua-komplekte valmis. Teised lauatehased on aga alles tööd alustanud.

Raskusi teeb reast lauatehaseist, kus raudteed ei ole võimalik kasutada, materjalide vedu kohtadesse, kus need välja antakse talupidajaile. Üldse valmistatakse 1000 kuni 1200 standardsilohoidlat.

Lauatehaseie valminud külglaudade ja kinnitusvöö-komplektide proovimiseks koostati hiljuti Tallinna näitusväljakul üks standardsilohoidla, Koostamisel selgus, et lauatehased on töö teinud korralikult. Peale külglaudade osa on hästi valmistatud ka kinnitusvööde osad, mis oma konstruktsioonilt on küllalt täpsust nõudvad.

Peale silohoidlamaterjali valmiskomplektide valmistatakse ka täitekaste. Need on üldjoonis niisama suured kui silohoidlad, aga erinevad oma konstruktsioonilt silohoidlaist selle poolest, et neil kinnitusvööd on lahtivõetavad. Täitekastide materjalide komplekte valmistatakse 5—10 silohoidla kohta üks, nõnda et üht täitekasti saab kasutada mitu talu.

Standardsilohoidla mahutab umbes 10 000 kg silosööta, millest jatkub 5-lehmalisele karjale 8—10 kg päevas kogu talvise perioodi kestel. Silohoidla täitmiseks jatkub segadise saagist umbes hektaariliselt maa-alalt.

Nakkushaigused loetakse võrdseks tööönnetustele

Rida uusi paremusi sotsiaalkindlustuse alal

Eesti Kutsekogude Keskliidu tööst on sotsiaalkindlustuse ala üks laialdasemaid, millega ka kutsekogude liikmeil kõige sagedamini tuleb kokkupuuteid. Haiglate, polikliinikute ja sanatooriumide muutumisega tasulisteks raviasutusteks läheb suurem osa EKK sotsiaalkindlustuse summadest, nimelt 54,3 protsenti, töötajaile ravi võimaldamiseks. Seetõttu on Eesti Kutsekogude Keskliit pidanud loobuma mitmeist sotsiaalkindlustuse korras varem ettenähtud üritusist, näiteks puhkekodude korraldamisest ühenduses tervispuhkuse andmisega. Ka teised sotsiaalkindlustuse normid ei ole seetõttu veel saavutanud vajalikku kõrgust.

Eesti Kutsekogude Keskliit on siiski suutnud ette võtta sotsiaalkindlustuses rida paremusi. Nii on hakatud pikemaajalistele haigetele, üle kolmepäevase töövõimetusega, abiraha maksma alates esimesest haiguspäevast.

Tööönnetutele maksetakse abiraha kuni tervestumiseni või invaliidsuse kindlaksmääramiseni kõigi töövõimetuse päevade eest, s. o. ka puhkepäevade eest.

Nakkushaiguste vastu võitlemisest tingitud haigus ja ägedad nakkushaigused loetakse võrdseks tööönnetustele.

Erilist rõhku on pandud emade kindlustuse laiendamisele. Raseduse abirahadele õigust andvat normi on täiendatud seega, et raseduse abirahade õiguse andvaks 7-kuiseks pidevaks teenistuseks arvatakse teenistusaeg, kui teenistuskohtade vahetamisel vaheajad igal üksikul juhul ei ületa 30 kalendripäeva. Töötamise pidevust ei arvata katkestatuks, kui naisteenistuja või -tööline on vallandatud käitisest temast mitte oleneval põhjusel.

Talundeisse pikemaks ajaks kaasatöötajaiks siirduvaile naisisikuile on jäetud alles sünnitusabiraha õigused.

Praegustest erakorralistest raskestest aegadest hoolimata on Eesti Kutsekogude Keskliit siiski leidnud võimaluse anda kutsekogude liikmeile ja nende abiõigusliikele perekonnaliikmeile arstide poolt vajalikuks peetud füüsikalisi ravisid, nagu kõrgustikupäikest, masseerimist, mudaravi jne. Et praegu osa mudaravilaist töötab ja et võimaldada mudaravi tõsistele haigetele, siis on sisse seatud mudaravi tahtjate üle usalduserstide kontroll eellubade andmisega, et sellega hoida piiratud kohtade arvu tõsistele haigetele.

Tööönnetuste puhul on võetud hoolele igasugused juhutöölised, kes kas või mõneks tunniks on asunud mõnele palgalisele tööle, ja kui seejuures on juhtunud tööönnetus, siis E. Kutsekogude Keskliit ravib säärast õnnetut ja annab abiraha haiguse-töövõimetuse aial. Toome näitena juhu: keegi paikab aknapesija pooleks päevaks. Töötades kukub pesija redelilt ja murrab käelui. E. Kutsekogude Keskliit annab õnnetule arstiabi ja töövõimetuse ajal abiraha elatamiseks ühiseil aluseil kutsekogu liikmetega-tööönnetutega, kusjuures on eeltingimus, et juhutöötajale makstud töötasudelt oleks maksetud sotsiaalkindlustuse maks.

Puugaasigeneraatorite käsituskursused

Suur osa põllumajanduses töötavaid traktoreid viiakse üle puugaasiküttele, milleks on kohale jõudnud kogus generaatoreid. Et generaatorite käsitus nõuab erioskust, korraldab maaviljelusvalitsuse mehhaniseerimisosakond kolmepäevased tasuta kursused juba varemalt traktoritega töötanud traktorijuhtidele järgmistes kohtades ja ajal:

Viljandis, Uus 38 — 2 kursust, algus 13. ja 16. juulil; Raplas, Vanakupjal — 2 kursust, algus 13. ja 16. juulil; V.-Maarjas, Pikk 14 — 2 kursust, algus 13. ja 16. juulil; Vastseliinas, K. Raagi töökojas — 2 kursust, algusega 13. ja 16. juulil; Lihulas, V. Treublati töökojas — 2 kursust, algusega 13. ja 16. juulil; Põltsamaal, P. Aasi töökojas — 2 kursust, algusega 20. ja 25. juulil; Antslas, Al. Kuuse töökojas — 2 kursust, algusega 22. ja 27. juulil; Kuressaare tööstuskoolis — 2 kursust, algusega 22. ja 27. juulil.

Raadio

LANDESSENDER REVAL

Pühapäev, 12. juuli

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 I hommikukontsert (hpl.). 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Päevauudised. 7.30 Põllumeestele: Linalõngade korraldamisest (linaksv. insp. J. Võrk). 7.45 II hommikukontsert (hpl.). 9.00 Serenaade pühapäeva hommikuks (hpl.). 10.00 Päevauudised saksa keeles. 10.10 Hitler-noorte hommikusaade (ülekanne Estonia kontsertsaalist). 11.00 „Suur õitsemine"; kimp puhkenud õisi luules, proosas ja muusikas. Kaastegevad L. Vaga ja F. Moor. 11.30 Sümfooniline muusika (hpl.). 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.40 Lõunamuusika (hpl.). 13.45 Päevauudised. 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.15 Helisev ajavilde (hpl.). 15.00 Sõjajõudude ülemjuhatuse teate aeglane kordamine saksa k.). Muusika (hpl.). 15.45 „Kogretlik"; A. Kallase novelett (A. Ruus). 16.05 Muusika pärastlõunaks (hpl.). 17.00 Päevauudised saksa keeles. 17.15 „Suhkur ja sinep"; K. Ainveri kuuldemäng. Kaastegevad: A. Tamm, L. Vohu, A. Tikkan ja L. Mägi. Näitejuht R. Opsola. 17.55 Vanu tantsulugusid (E. Asuküla, kannel, ja G. Paloveer, tsitter, ja hpl). 18.30 Aja kaja. 19.00 Ülekanded saksa keeles. 20.15 Pühkpillikontsert (ühe kaitsepataljoni orк. Kedriorru kontsertväljakult). 21.00 Päevauudised. 21.15 Hitler-noorte kontsert. 22.00 Päevauudised saksa keeles. 22.15 Tantsumuusika (Ringhäälingu tantsukapell ja hpl.). 24.00—0.15 Päevauudised saksa keeles.

Nõukogude Liidu propaganda meetodid

Stalini tankid veerevad ainult öösiti

Kolm liiki: Laostamine, salgamine, võltsimine; Potjomkini külad en gros; valedega Saksa võitude vastu

Üksluine nagu puumajadest külad Vene ruumi mõõtmatuses näis meile aasta eest Nõukogude propaganda Moskva poliitilises intriigidemängus. Nädalaid hiljem õppisime märkama peeni erinevusi selle lõputu ruumi maastikus. Üksluisuse taga nägime teist nägu, ja siis selle teise taga sageli kolmandat, neljandat, viiendat, — kõik tekkinud selle mõistatusliku maa müstmekesisusest.

Kes ei naernud alguses Nõukogude „kohmaka", kisava propaganda üle! Me naersime selle üle, nagu me vandusime sada ja rohkem meetrit laiade liivastunud teede üle, kus me mähituna tolmupilvedesse tungisime peatamatult edasi itta.

Kui inglased kommunismi vastu veel objektiivsed tohtisid olla, siis naeruväärastasid nad sageli küüniliselt Nõukogude propagandat. „Daily Herald" avaldas 8. veebruaril 1940 joonistuse ühest punaarmeelasest kõneluses Staliniga. All seisis lugeda:

Stalin: „Soomlased kaotasid 200 meest. Meie kaotasime 18 000 meest, 200 tanki ja 300 suurtükki. Noh, mu poeg, mis oli selle lahingu tulemus?" Sõdur: „Suur venelaste võit, kindral!"

MIS ON CHURCHILLIL ÜTELDA

Samase karikatuuri oleks võinud joonistada ka mõni sõdur pärast kaheteistkümnepäevast edasitungi Venemaal. Pärast kaheteistkümnenädalast edasitungi oleks ta aga seda arvatavasti nimetanud liiga ühekülgseks ja tingimata kinnitanud Churchilli sõnu Nõukogude propaganda kohta

Briti valitsusejuht tegeles ju õige varakult juba enamlastega: Juulis 1920 ütles ta nende kohta: „Kui nad nüüd kohe relvadega ei valluta, siis õõnestavad nad vastase positsiooni oma propagandaga." 12 kuud hiljem aga loetakse arusaavalt Nõukogude joonistaja Stenrosi sõnu, kes Moskvas elas kaasa 1941. aasta 22. juuni. Ta ütles: „Sõja puhkemiseni peitsid enamlased oma tanke ja suurtükke rahva eest ja laskside neil ainult öösimeduses läbi magava linna tänavate veereda. Kaks korda aastas võidi neid ka päevavalgel imetella: paraadidel punaste malpidustuste ja oktoobrirevolutsiooni aastapäeva puhul."

SÕNAAHTRAMAD KUI TRAPISTID

„Daily Herald", Churchill ja Stenros märgivad Vene propaganda ja ta eesmärkide kolme silmapaistvamat külge. Ta võib paremini valetada kui mõni Münchhausen, salajamalt õõnestada kui Intelligence Service'i hullimad agendid ja oila sõnaahtram kui mõni munk trapistide kloostrist. Mitte asiata ei olnud sõja puhkemiseni jäänud maailmale saladuseks Nõukogude lennukite ja tankide hiiglaarvud!

Moskva propaganda ilmestab kõiki oma juutidest loojate tunnuseid. Ta võib teha musta valgeks ja valget mustaks, nagu maailmarevolutsioon seda just parajasti nõuab. Möödunud kaheteistkümne kuu jooksul näitas ta end meile niisama erinevana, nagu on erinev Brest Litovski ja Minski, Minski ja Smolenski või Pihkva ja Peterburi elanike naer. Või õigemini nutt, sest naervaid inimesi nägime sel totaalse vaesuse maal harva, või olgu siis, kui meie väed sisse marsisid.

Sagedaimini toetub Nõukogude propaganda Potjomkini külade põhimõttele. Ta ehitab üles, aga ainult fassaade, millede taga seisavad sabas nälg ja viletsus. Ta annab välja toredaid pildiraamatuid maa jõukusest, aga need pildid on ainult dekoratsioon või on pärit ammumõõdunud aegadest ja määratud ainult ekspordiks 1940. aasta! annekteeritud ja 1941. a. Saksamaa poolt vabastatud riikidele — Eestile, Lätile ja Leedule.

Ta avaldab ülesvõtteid naervaist seltsimehist, aga need on tundmatuks riietatud komissarid ja saateikud, kes kohtuvad Moskvas jubedaiks orgiaiks. Nad näitavad mõne kolhoosi toredat hoonet, retušeerivad aga enne kõik teised viletsad laudehitused. Kõik on ainult fassaad, kõik on õõnes.

STALIN OLI ÕÕNES

Stalin ise on õõnes, nagu seda näitas meile edasimarsil keegi vene talupoeg. Soojal suve pärastlõunal seisime punase diktaatori kolme meetri kõrguse kuju ees, nagu me neid hiljem nägime samas mõõdus igas suuremas asulas koolide ja ametiasutuste ees.

Mužik ütles meile, et see kuju kukub veel öö jooksul oma aluselt. Me raputasime uskumatult pead. Seepeale tõukas mees oma sõnade tõenduseks mõlemate õlgadega vastu Stalinit. Kuju langes aluselt ja purunes sajaks killuks. Isake Stalin oli õõnes, oli kipsist, nagu kogu ta töö.

Mõned päevad hiljem marssisime Baranovitšesse. Maailmasõja ajal asus siin pikemat aega vene peakorter, siia tahtsid enamlased 1939. aastal pärast sissemarssi Ida-Poolasse rajada oma propaganda toetuspunkti Lääne-Euroopa vastu. Leidsime eest moodsa, 150 vati tugevuse raadiosaatja.

Pealeselle oli veel kolm trükikoda, kus seisis pooleldi ülesehitatuna tore moodne rotatsioonmasin. Muidu töötasid trükikojad veel just niisama primitiivselt nagu 25 aasta eest, mil neis ruumis trükiti üht saksa rindeajalehte.

Enamlased andsid siin välja „Punast Tähte". Saatesõna kohaselt pidi ta paistma Valge-Ruteenia maa kohal nii kaua kui tähed, mille eluea mõõtmiseks iga inimlik tunnimõõt on liiga väike.

Aga sel ülepeakaela toimunud ristsel tasus end kätte teadmiste puudus, mis isegi kord Stalinile silma torkas. Ütles ta ju ise oma „Küsimustes leninismi kohta" järgmist: „Meile on jäänud veel vähe teha: peame muutma tehnika meile omaseks, peame saama jagu teadusest!"

Tähe asemel mõtlesid enamlased aga küll langevat tähte. Kõik asjaolud räägivad selle kasuks. Sest suure silmapettusena lõi „Punane Täht" Baranovitše kohal särama, et langeva tähe kiirusega jällegi kustuda

Samuti on lugu enamlastega. Jääb veel märkida: „Punane Täht" ilmus Nõukogude andmete järgi 20 000-eksemplarilise tiraažiga päevas. Meie uurimused näitasid, et päevane tiraaž oli ainult 700 eksemplari.

SAKSAVASTANE PROPAGANDA — „SALAJANE"

Saatjaseadmed täitsid juba kõik nõutavad ülesanded. Ametlikult levitasid nad suurt päevakava, mitte-ametlikult saksavastast propagandat. Et neid viimaseid saateid varjata anti neid väljaspool raadiojaama ühest villast.

Kogemused Baranovitšes ei ole midagi muud kui Churchilli sõnade kinnitus, et enamlased, kui nad kohe ei valluta relvadega, siis nad õõnestavad vastase positsiooni propagandaga. Kooliraamatud, kust, hoolimata paktist Saksamaaga, võis lugeda varjatud ja varjamatuid kallaletunge Saksa riigi vastu, ja saksa keelt rääkivate spioonide patallonide moodustamine on selle tõenduseks.

Ülesanne oli ikka sama: laostada Saksamaad revolutsiooniliste ideedega, et ta end ise veristaks kodusõjas ja muutuks seega Stalinile kergeks saagiks.

TALLINNA TORNID VAHETATI BERLIINIGA

Huvitavaim on propaganda, mis on määratud oma kaasmaalasile. Siin spekuleeriti masside rumalusega. Keegi nõukogude ohvitser, kes lamas surmavalt haavatuna Tallinna all, ütles, et ta on kurb, et ta just nüüd peab surema, kus ta juba näeb kauguses enda ees Berliini torne.

See kõlab ebausutavana, aga me oleme palju sarnast kuulnud nõukogude vangide suust, et see on ainult kinnituseks Moskva propagandašefi võltsimiskunstile ja elanikkonna süstemaatilisele rumalaks tegemisele. Oma propagandaga süstivad nad sõdureid nii, et need ei lase ühegi tüüasaamisega vapustada oma usku punaarmee võitmatusse.

Millist mõju peaks kiirgama enamlik propaganda, kui ta töö võiks üles ehituda tegudele! Kui Stalin võiks näidata kas või ligikaudugi säärast ülesehitustööd oma riigis kui Juht Saksamaal! Kui punaarmee saavutaks kaotuste asemel võite! Kui Nõukogude Liidus oleks möödunud 20 aasta jooksul valitsenud viletsuse asemel rahulolu ja õnn! Kui...

Aga õnnest N. Liidus kõneles üksnes nende enda propaganda. Ta tegi musta valgeks ja valge mustaks. Tal oleks tulnud siis oma töö „tõepärasusele" ümber rajada. Kas see oleks nende juutidest ülemate käes õnnestunud?! Nende element on vale. Kuidas oleksid nad võinud teenida tõde, olgu siis, et süüdistajaina oma valede vastu.

Karl Behrend

Professoreid ja assistente turbatööl turbamassi kaevamas — vasakult paremale prosektor dr. med. V. Pärtelpoeg, prof. F. Laja, assistent E. Hanko, prof. K. Kirde ja prof. H. Jaakson

Ülikoolirahvas turbatööl

Professorid ja üliõpilased lõikavad Ilmatsalus turvast
Iga üliõpilane on kohustatud üks kuu turbarabas töötama

Tartu ülikooli rektori korralduse kohaselt on iga üliõpilane kohustatud suve jooksul töötama ühe kuu turbrabas, kuna vastasel korral ta kaotab õiguse jatkata õpinguid ülikoolis. Samasugune töökohustus, kuigi kahenädalane, on kehtestatud ka kõigi ülikooli teenistujate kohta.

Niihästi üliõpilased kui ka õppejõud ja teenistujad on aru saanud selle korralduse tähtsusest praegusel raskel ajal ülikooli elus ja on rutanud hulgaliselt täitma seda töökorraldust. Ülikooli majandusjuhataja J. Hannibali andmeil on seni ülikooli turbarabas Ilmatsalus olnud tööl juba 350—400 inimest.

Ülikoolile kuuluva Ilmatsalu turbaraba suurus on 36 hektaari ja sinna on püstitatud barakk-elamu ühes kõrvalhoonetega. Nüüd on see barakk-elamu „hotelliks" ülikoolilerele kõigist teaduslikest kraadidest ja ametikohtadest. Ja võib öelda, et ega sel „hotellil" midagi viga olegi: hoone omab avarad ruumid nais- ja meesperele ja ka vahialustele, keda on rakendatud turbarappa üldkasulikule tööle. Ruumid on kaunistatud kaskedega ja naride asemel on siin kasutada kahekordsed kasarmuvoodid.

Meie külaskäigul puhkab neis vaba vahetus töötajaid. Nende seas näeme magamas töömehe õiglast und arstiteaduskonna patoloogiainstituudi juhatajat prof. A. Valdest.

Üks ruum on siin söögitoaks, lugemistoaks ja klubiruumiks. Raadio-vastuvõtja selles ruumis hoolitseb, et ei kaoks kontakt välismaailma ja Ilmatsalu turbaraba vahel.

Turbarappa siirdudes näeme siinseal tööst vabu tudengeid supeltrikoodes päevitamas ja lugemas. Siin vabas looduses ei ole päevitamine sugugi halvem kui mõnes moodsas kuurordis. Paljud rabas viibijad töötavad ka tööst vabal ajal, lõigates omatarviduseks labidaturvast või saagides küttepuid, puhastades ühtlasi seega ka rabapinda turbatööks.

Turbarabas käib töö sipelga usinusega. Tööse on rakendatud neli gruppi, kes töötavad kahel turbapressil kahes vahetuses. Ühe turbapressi meeskond on moodustatud päris teaduslike astmete järgi. Professorid ja assistendid töötavad „põhjalikumal" alal, kaevades sügavalt turbahauast labidatäisi ja pildudes neid elevaatori lindile. Meestudengid kannavad turbapressilt voolavad turbapätsid kuivama. Naisüliõpilaste tööväli on veidi eemal — nemad „kikitavad" turvast, s. o. asetavad tuulest ja päikesest tahedaks tõmbunud turbapätse väikestesse hunnikutesse kuivama.

Nii käib töö igaühele jõudumööda, ja tagajärjed ei jää ka tulemata, pealegi veel siis, kui juba omatakse töövilumust. Takistusi teeb seni ikka veel osaliselt külmunud rabapind. Takistuseks olid ka vihmased ilmad. Seni on turvast siin lõigatud 1000 tonni ja töö jatkub täie hooga. Praegu on rabas tööl 120 inimest.

Professoreist kohtame selles vahetuses loomaarstiteaduskonnast prof. F. Laja, kelle tuju on laitmatu ja kes rabas vabal ajal on nõus isegi üliõpilasi eksamineerima. Linnast saadetud paberossid tõstavad veelgi professori töömeeleolu. Matemaatika-loodusteaduskonna dekaan prof. H. Jaakson arvab, et vaimsel alal töötajaile ei ole sugugi paha õppida turbatöö juures tundma kehalise töö hüvesid. Meteoroloogia-observatooriumi juhatajal prof. K. Kirdel tuleb turbarabaski teha tegemist ilmadega. Nii saabus talle rappa külalisena üks saksa lennuväe ohvitsere Riiast, kes oli huvitatud ilmastikuoludest. Ja seal turbarabas hargneski siis vestlus „homse ilma tegemisest" jne.

Ülikoolirahvas oma eluga turbarabas on rahul ja see tagab ka tulemusi, mis on väärikad raskele ajale.

Naisüliõpilased Ilmatsalu turbarabas turvast kikitamas

Sport

Tallinna ladus võit Tartu üle

Kadrioru staadionil jälgis linnavõistlust 4000 pealtvaatajat

4000 vaatajat jalgpalli-linnavõistlusel Tallinn-Tartu — see on selgeks kinnituseks suurele huvi tõusule omavaheliste kohtumiste vastu. Tallinn võitis 3:1 (2:1), saavutades seega kaks väravat vähem kui oma kevadisel suureskoorilisel võidul Tartus. Kui kevadel tulemus osutus liiga suureks meeskondade võlmete numbriliseks määrajaks, siis vastas see nüüd ligikaudu esitatud võimeile.

Esimene poolaeg oli kaunis korraliku tempo ja üsna ladusa kombineerimise juures täiel määral rahuldav, sütitades mitmel korral publikut suurvõistlusele lähedasse meelelollu. Aga pärast vaheaega (hoolimata kummassegi meeskonda sissevõetud uutest mängijatest) langes tempo ja üldine tase, paiguti oli mäng üsna loid, aeglane aga kogu poolaja kestes.

Tartu algas suure bravuuriga, aga värava ees puudus edurivil läbilöövus. Mõni minut Tartu ofensiivi, mis rahunes lahtiseks väljamänguks. Tallinnal ebaõnnestub ilusa Kass-Veidemann-Jenseni kombinatsiooni lõpp, siis aga lööb Laasner 20-lt meetrilt toreda madalilöögiga 1:0. Kaks minutit hiljem juhib Tallinn juba 2:0 — Linberg sai puhta sööda Veidemannilt ja lõi täiesti vabast positsioonist lähedalt võrku.

Näis tulevat suur Tallinna võit. Kohe on Linberg palliga uuesti Tartu värava all, mängib isegi väravavahist mööda, Tartu kaitse aga suudab tõrjuda väravajooneit. Tallinna surve kestab ohtlikult, seepärast tuleb veidi üllatuslikuna 28. minutil ps. Kilgi poolt löödud 2:1, mille vastu Karp oli võimetu.

Poolaja lõpupoole on mäng vahelduv, Veidemannil on kord võimalus lähedalt sooritada seerialööki väravale, kuid õnn oli tartlaste poolel ja väravat ei tulnud.

Teine poolaeg on enamasti ilmetu, alles viimasel veerandtunnil võtab mäng jälle vedu pärast 3:1 löömist Jenseni poolt. Samal Jensenil on veel kaks „kuldset" šanssi, mis ta aga „ajab" tühja.

Kohtunik H. Saarne vilistas laitmatult.

Üldiselt rahuldasid mõlemad meeskonnad. Karp väravas ei tarvitsenud lahendada raskeid probleeme. Kui juba mängijaid vahetati, siis oleks tahtnud Tallinna meeskonnas näha teisel poolajal väravas Leetjärve, kel seni on olnud liiga kergeid matše, mispärast tugevam matš oleks ta võimeid võinud rohkem esile tõsta.

Kaitses puudus muidu nii hea olnud Raikna, kelle asemel Kask oli tubli, Laks aga veidi ebakindlam. Poolkaitses meeldis Ando, Šmitt oli nõrgem tavalisest, Saar ja Võigemast võrdselt rahuldavad. Esimese poolaja edurivi Kass-Veidemann-Linberg-Laasner-Jensen oli hulga mängukindlam ja löögivõimsam teise poolaja omast, millal Sepp mängis keskel ja Linberg paremsisemise kohal Laasneri asemel.

Huvitav oleks näha olnud Veidemanni edurivijuhina Linbergi ja Sepa või Laasneri vahel. Kass oli hea, samuti Veidemann, kel aga kiirusest jäi veidi puudu. Laasner ka üsna tubli, kuid Linberg oli Estonia viimastel mängudel läbilöövam. Jensen küll innukas, kuid juhuslik ja ebapuhas.

Tartu meeskond oli: Mölder; Kallit — K. Kupper; O. Rämmal — (Oha) — Mals — Kivilo; Põder — (Laurits) — Kilk — Riisik — Oha — (Põder) — U. Kupper. Kõik peale kahe Kuppari, kes on Kalevist, Tartu prefektuuri spordisekstsioonist.

Meeskond oli üsna ühtlane, kuid siiski olid ilmselt paremad teistest Riisik ja Kilk. Samuti esitas kp. Mals tubli stopperitüübi ja vk. K. Kupper oli kindel löögilt. Üle Tartu piiride tuttavaks saanud pikk Põder oli aeglane ja näis, nagu ei leiaks talle Tartu meeskonna edurivis õiget kohta.

Sõjaväelased võitsid väravpallis 7:4 (3:0)

Linnavõistluse eelmänguna mell esmakordselt suurema rahvahulga ees peeti väravpalli- (Handball) võistlust ühe sõjaväeüksuse meeskonna ja Estonia vahel. Huvitav mäng paelus publikut väga ja põnevatele momentidele elati tundeküllaselt kaasa. Estonia mehed — enamuses korvpallimängijad — on väljamängus üsna head (eriti esimese võistluse kohta), kuid väravavisked nõuavad veel kogenemist. Seepärast on enamkogenud saksa sõjaväelaste võit 7:4 (3:0) täiesti loomulik. Väravpalli tuleks meil laiemalt levitada, kuna jalgpalli kõrval on see haarav maid väljamänge.

TALLINN-TARTU LINNAVÕISTLUSED. Tallinna nobe vä. Kass tartlaste väravat rünnamas

ESMAKORDNE VÄRAVPALLIV ÕISTLUS staadionil, 4000 pealtvaatajat jälgis, kuidas „jalgpalli" mängiti „kätega"

Täna Kalev—HKP 614 jalgpallis

Kadrioru staadionil toimub täna õhtul algusega kell 19 jalgpallivõistlus Tallinna Kalevi ja ühe sõjaväeüksuse, HKP 614, jalgpallimeeskonna vahel. Tänane võistlus on seda huvitavam, et HKP 614 jalgpallimeeskond v tab osa ka lähemal ajal algavast Eesti tänavusest karikasarjast, kus tal loosimise tulemusena tuleb kohtuda Tallinna Spordiklubiga.

Kalevi Tennisklubi meistrivõistlused lõppesid

Kalevi Tennisklubi kevadised meistrivõistlused on jõudnud lõpule kõigis viies klassis. Meeste võistlusklassis tuli võitjaks E. Meier, kes võitis finaalis P. Kuusi 6:2, 6:2. Enne finaali võitis Meier V. Mõldre 6:3, 6:1 ja G. Niemanni 6:2, 6:2. P. Kuus oli pääsnud finaali võiduga 6:2, 1:6, 6:1 A. Tombergi üle.

Meeste A-klassis tuli võitjaks E. Laur, kes võitis O. Tamme 7:5, 6:2, J. Kalmi 6:4, 7:5 ja finaalis A. Terrase 6:4, 6:3. Terras võitis poolfinaalis A. Christianseni 7:5, 6:1. B-klassi poolfinaalides L. Kroon võitis F. Grube 6:4, 11:13, 7:5 ja G. Lukk võitis H. Hiopi 2:6, 6:0, 6:4. Finaalis L. Kroon võitis G. Luki 6:3, 0:6, 6:2. Poolfinaali pääsmiseks L. Kroon oli võitnud A. Ploompuu 6:4, 3:6, 6:4 ja R. Tammiku 7:5, 4:6, 6:2, kuna G. Lukk pääsis poolfinaali, võites E. Kolde 6:2, 6:4.

Naiste A-klassis S. Laas võitis E. Tikenbergi 2:6, 8:6, 6:3 ja seejärele finaalis B. Kermanni 6:3, 4:6, 6:3. Finaali tuli B. Kermann võiduga 6:3, 7:5 A. Kreekmanni üle. B-klassis toimusid võistlused kahes rühmas. Esimese rühma finaalis I. Kree võitis P. Prassi 7:5, 14:12, teise rühma finaalis N. Kaibus omakorda M. Teri 6:2, 6:0.

Väinjärvel avatakse ujula

Koerus avatakse pühapäeval uus ujula, mis asetseb Koerust paari kilomeetri kaugusel Väinjärvel. Uus ujula omab kuue meetri kõrguse hüppetorni, mis on ehitatud kolmeastmelisena.

Uus ujula on Järvamaa parimaid. Järve ääre on korrastatud nagus liivarand ja ujula on piiratud palkohitsega. Ujula avamise puhul peetakse järvel ujumisvõistlused.

Rohkem töökäsi metsa

Metsades ja rabades praegu kütusevalmistajaid 18 000 ümber

Küttekõsimuse tähtsusest arusaamine omandab üle maa järjest suurema ulatuse. Kütteaktsiooniga on ühinenud ja ühinemas iga päevaga suurem hulk inimesi.

Kaudseil andmeil võib hinnata praegust metsa- ja turbatööliste arvu kuni 18 000-ni. See aga on siiski alles väike osa töökäte arvust, mida küttekriisi lahendamise vajadus nõuab.

Majandusdirektooriumi andmeil ulatub üksnes meie seitsmele suuremale linnale veel tarvis minev kütusekogus 801 000 ruumimeetrini, millest läheks Tallinn-Nõmme küttevajaduse katteks 485 000 ruumimeetrit, Tartu elanikkonna tarvis 155 000, Narvale 45 000, Pärnule 70 000, Viljandile 45 000. Valgale 24 000 ja Rakverele 22 000 ruumimeetrit.

Nimetatud kütusehulga valmistamiseks kulub 11 200 töölise pidev töö kahe kuu kestel ehk ümmarguselt 530 000 tööpäeva. Arvestades asjaolu, et käitistest, asutustest kui ka eraviisil viibib igaüks kütuse hankimisel keskmiselt 10 päeva, peab rakenduma metsa- ja turbatöödele kuni 53 000 inimest, et tasandada linnades tuleva talve nõudeid.

Nimetatud arvust peaks saatma Tallinn ja Nõmme üksi 39 000 inimest metsadesse ja rabadesse, või vastasel korral peaks kõigi metsa- ja turbatöödest osavõtjate tööpäevade arv tunduvalt suurenema.

Tallinnast on siiani siirdunud oma jõul kütust hankima üle 4000 isiku, neist on rakendunud turbatöödele ümmarguselt 700 inimest.

Et kütteaktsioon kestab pidevalt läbi mitme kuu, millise aja jooksul töötajaskond järjest vaheldub, osutub võimalikuks anda teatavat üldpilti metsa- ja turbatöödest ainult piiratud ajavahemiku raames.

Tallinnast suundus juunikuu teise poole jooksul metsadesse ligi 1000 puulõikajat kavatsusega üles töötada kuni 18 000 ruumimeetrit puitu. Neile on osutanud abivalmidust metskonnad üle maa.

Harjumaal töötab suuremal arvul teenistujaid „Kave" šokolaaditööstusest, tehasest „Esimene Plekitööstus", edasi „Autopargist", sõjavangide haiglast, korteriühingust „Peavari", firma „Emlost" jt.

Järvamaa metsadesse on saatnud töötajaid firma „Filotex", Volta tehased, transpordi- ja kaubandusvalitsus, korteriühing „Oma Kolle", firma „Viko". Kallase metallitööstus ja tehased „Franz Krull".

Läänemaal valmistavad kütust tööstused „G. Pihlakas ja Lineerija", „Odor", „Ehitusmarmor" ja maksudevalitsus.

Suurimal arvul tallinlasi on siirdunud Pärnumaale. Taali, Laiksaare, Vändra, Kõnnu, Voltveti, Orajõe ja Kilingi metskonnis lõikavad arvukamate töölisgruppidega metsa Tallinna restoranid, kohvikud „Harju" ja OK, o.-ü. J. Kopf, Estonia teatri orkester ja näitlejad, „Eesti Kunstsarvetehas", tehnikaülikool, tööstused „Plasteliit" ja „Terastald", firma „Salamander" ja omakaitselased.

Tartumaale on asunud metsatöödele Tallinna tuletikuvabrik ja firma „Union".

Turbatöödele siirdus Tallinnast juunikuu teisel poolel ümmarguselt 300 isevarustajat. Nii kaevavad turvast Pääskülas Tallinna keskarhiiv ja tööstuse uurimise instituut, Sõjamäe turbarabas Tallinna viinatehas, Arukülas Tallinna toitlustsentraal, Lehtses tehased „Franz Krull", firmad „Karamell" ja „Rauaniit", Eliamaal Tallinna linna elektrijaam, Tootsis kohvik „Kultas" ja nahatööstus „Union" jne.

Juulikuu jooksul on kütteaktsioonist osavõtjate hulk järjest suurenenud. Tähtis on, et igaüks võtaks vajaliku tõsidusega talve karmi nõuet ja järgiks metsade ning rabade abipakkuvat kutset, mis osutub ainsaks pääseteeks külmaaja üleelamisel.

Määrdeõli niidumasinaile

Ostland Öl-Vertrieb Tallinna haru varustab otseselt kõiki kohalikke kauplusi määrdeõlidega. Väljasaadetud ja saadetavad kogused peaksid võimaldama kõigi töökorras olevate niidumasinate rakendamist.

Puudepakkuja pettis raha välja

Tallinna 4. jaoskonnakohtus oli arutusel puukauplseja P. Ilumetsa kaks süütegu ostjailt raha väljapetmises. Kohus karistas süüalust ühe süütee eest 8-kuulise, teise eest 6-kuulise vangistusega. Taolisi asju on P. I-l kohtutes arutusele tulemas üle kümne.

Möödunud talve jaanuarikuus ilmus Ilumets Tallinna Kaarli koguduse kantseleisse, tutvustas end puukauplejana ja lubas kantseleipersonaalile ja kirikule puid muretseda. Kuna valitseva pakase tõttu küttepuude järele oli suur vajadus, telliti pakkujalt kaks vagunit puid. Avansina maksetii talle 300 rmk.

Lubatud ajal jäid puud saabumata. Kuna I. ise enam kantseleisse ei ilmunud, hakati teda otsima. Et ta korteriuks alati lukustatult leiti, pöörduti asjaolude seigitamiseks politsei poole.

Selgus, et I. on selliselt päris massiliselt raha välja petnud. Nii oli ta veebruarikuus tulnud Tallinnas elutseva dr. K. juure teda naise tervekserstimise eest tänama. Tänuks lubas I. arstile puid muretseda. Arst nõustus sellega meelsasti, makstes I-le avansina 100 rmk. Tellitud puud jäid aga saabumata.

Varastatud esemete varjamise eest vangi

Tallinna ringkonnakohtu istungil oli varastatud kraami vastuvõtmise pärast kohtu ees J. Taukar Tallinna kriminaalkohus oli karistanud süüalust 7-kuulise vangistusega, millisele otsusele T. esitas edasikaebuse. Ringkonnakohus asja uuesti arutades kinnitas eelmise kohtu otsuse, pannes ühtlasi süüaluse kanda 10 rmk. erilist kohtumaksu.

Käesoleva aasta talvel varastati ühest erakorterist Tööstuse tänavast mitmesuguseid tarbeaineid, nagu seepi, paberosse, toiduaineid jm. Varguse sooritaja J. Einland viis varastatud esemed oma tuttava Taukari juure hoiule.

Läbiotsimisel saadi sinna viidud kraam osaliselt kätte, osa aga oli T. ära müünud ja ise ära tarvitanud. Süüalune väitis, et ta ei olevat teadnud tema juure toodud kraami päritolu. Et E. need varastas, ei olevat see talle üteinud. Tunnistajate seletuse varal selgitati T. süü ja kohus kinnitas eespool toodud otsuse. J. E. vastu on süüdistus tõstetud eraldi.

Paarikümnekordne varas vangi

Tallinna 4. jaoskonnakohtus oli arutusel korterivarga J. Sinisalu kaks süütegu. Seekord mõisteti ta kummagi varguse eest üheks aastaks vangi.

J. Sinisalu oli kohtulikult karistamata kuni käesoleva aasta kevadeni, mil ta hakkas hulgaliselt korterivargusi sooritama. Eilsel istungil tulid arutusele J. S. vargused Koidu tn. 89 ja Pärnu mnt. 90 majades, kust ta viis kaasa mitmesugust riidekraami. J. S. teostas oma vargused päevaajal, tungides korterisse valevõtmete abil.

Jaoskonnakohtutes on seni olnud arutusel J. S. neli süütegu, arutusele t lemas on neid aga veel paarkümmend.

Ametlikke teateid

Vanametalli ülesostuhindade määrus
10. juulist 1942

Eesti Hindadeasutuse sisseseadmise määruse § 2 alusel määratakse kindralkomissari juures asuva hindade kujundamise ja hindade järelevalve osakonna nõusolekul Eesti kindralkomissari-piirkonna kohta:

§ 1. (1) Vanametalli müümisel ainuõigustatud kokkuostufirmale „Utiil" on keelatud ületada järgmisi hindu:

plekijäätmed rmk. 1,— pro 1000 kg
raud „ 4,50 „ „
malm „ 6,00 „ „

(2) Hinnad kehtivad ka tervete sisseseadete (ehitused, tootmississeseaded jne.) äraandmise kohta. Tootjal on keelatud tarberauda välja sortida.

(3) Kui enne tellimise täitmist teostatakse tarberaua väljasortimist, siis tuleb kindlaksmääratud hindadele teha väärtusevähenduse vastavaid hinnaalandusi. Väärtusevähendus tuleb kindlaks teha kokkuleppel firma „Utiili" ja ostja vahel. Vaidluse korral otsustab Eesti Hindadeasutuse direktor.

§ 2. Erijuhtudel (näiteks värvilised metallid) võib Eesti Hindadeasutuse direktor lubada erandeid käesolevaist eeskirjadest.

§ 3. Käesolev määrus jõustub kehtivusega 1. juulist 1942 arvates.

Tallinn, 10. juulil 1942
H. Saar,
Eesti Hindadeasutuse direktor.

Estonia Suveaed

LÕUNAD k. 13—17. ÕHTUEINED k. 17.30—22,30. MUUSIKA iga päev k. 18—22.30. Pühapäevadel **lõunamuusika k. 13—15.**

Olen äri jälle enda juhtimisele võtnud. **Omanik.**

Restoran „PELGURAND"

avatakse laupäeval, 11. juulil.
Ökonoom J. Ting.

ARSTID

Dr. A. OSTROVSKY.
Silmahaiguste eriarst.
Võtab jälle haigeid vastu k. 15—17.
Imanta 32-a.

TUNNID

NAISÕPETAJA võib maale suvitama tulla prii ülalpidamisega, kui annab gümn. II kl. õpil. eesti keele järelemõtamis- ja klaveritunde. Kirj. A. Rusi, Kirbu pt. K.-Nuia.

RAAMATUPID.-BILANSITUNNID, ekspertiis. Vilmsi 12-a—2. Kiirkiri.

TÖÖPAKKUMISED

MEES- JA NAISTISLEREID vajab kohe puuümbertöötamistehas „Adolf Koerge". Registreeruda Tallinna Sotsiaalametis tuba 13.

KANTSELEIAMETNIKKU, kes on viinud vallavalitsuse töödes, vajab Juuru vallavalitsus. Sooviavaldused elulookirjeldusega ja dokumentidega senisteit teenistuskohtadelt esitada vallavanemale 20. juuliks s. a. aadr: Juuru, Juuru vallavanem.

10 NAISTÖÖLIST sisemistele töödele vajab Tallinna Suusatööstus. Reimani 15, tel. 300-16. Reg. Sotsiaalametis, tuba 51.

VALLASEKRETÄRI ABI vaj. Keila vallavalitsus. Sooviavald. elulookirjeld. esitada vallavanemale 18. juuliks s. a. Vallamaja asub Keila jaama juures, aadr.: Keila, Keila vallavanem

MEES- ja NAISHEINALISI kohe tarvis linna ligidale tallu. S.-Ameerika 24—1, 11. ja 12. skp. k. 8—12 Reg. Tall. Tööametis, tuba 42.

NAISTEENIJAT vaja väiksemasse tallu. Sakala 13—5.

2 TÖÖMEEST, vanemat, lihttöölist, vajab ERÜ büroo Võitlusse hävinguga! Niguliste 10. Võimaldatud lõunad ja lisatoidunormid. Reg. Sotsiaalametis, tuba 27.

AUTO-PLEKISEPPA (vilunud) vajab politsei ja Omak. Val. tehniline töökoda. Reg. Sotsiaalametis, Pärnu m. 36, tuba 16.

METSATÖÖLISI vajab pagaritööstus E. Malström, Kullasepa 6. Reg. Sotsiaalametis, tuba 42.

HEINALISI tarvis. Katusepapi 34—6. Reg. Tööametis, tuba 42.

MEES- VÕI NAISTÖÖLIST tarvis heinatööle väiksemasse tallu. Tehnika 20—3. Reg. Tööametis, tuba 42.

TURBALÕIKAJAT vaja. Varustatakse töörietega. Nõmme-Rahumäe, Kurni 10, II korral.

MEES- ja NAISTÖÖLISI vajab karastusjookidetehas „Vellamo". Esialgu küttematerjali ülestöötamiseks. hiljem töövõimalus samas käitises. Reg. Sotsiaalametis. tuba 42 või 27.

NAISHEINALIST (nooremat) tarvis maale Tallu. Liivalaia 58—2, 11. skp. k. 8—10 ja 15—17.

HEINATÖÖLISI JA KATUSETÖRVAJAID vaja Hipodroomile. Järele küsida või tööle asuda otsekohe majahoidja kaudu. Paldiski m. 50.

HEINAAJAKS või kaumeaks vajan iseseisvat perenaist kodustele talitustele üksiku juure. Nõmme, Raudtee tn. 62. 12. skp. k. 12—15. Reg. Tööametis tuba 42.

TÖÖOTSIMISED

MASSEERIJA. Keha- ja näomassaaž. Emilie Vehlmann Lepik Kaupmehe 15—2. tel. 470-90 Keila 10—12 ja 15—17.

Kiviõlis bolševike poolt mõrvatud armast
Robert Kuhnold Makus't
mälestavad sõbrad:
HARRY I
HARRY II
KALJU
ning kaugel Venemaal viibivad
FERDI ja
UDO

Pika ja raske haiguse järele lahkus siit maailmast minu armastatud abikaasa
Edith Renate Vainloo
(sünd. Pikkaru)
Sünd. 3. okt. 1912,
surn. 9. juulil 1942
Mälestavad kurbuses
abikaasa ja vanemad.

Armast abikaasat
Pääro Rist'i
14. VI 1877, † 9. VII 1942,
mälestavad
abikaasa, sugulased ja tuttavad.
Kirstupanek 11. skp. k. 18. Matmine 12. skp. Kaarli kirikus.

Õnnetu surma läbi lahkunud armast
Ilmar Kõrm i
sünd. 11. okt. 1930. a.,
surn. 7. juulil 1942. a.,
mälestavad leinas
E. E. L. K. Peeteli koguduse juhatus ja õpetaja

Lühikese raske haiguse järele uinus vaikselt meie armas isa ja vanaisa
Jakob Jüri poeg Busch,
sünd. 15. XI 1861 Selistes,
surn. 9. VII 1942 Tallinnas.
Leinavad tütred, tütretütred, väimees, õed, küüditatud poeg, minia ja väimees.
Puusärkipanek 11. juunil k. 20 Koidu 114—5, ärasaatmine samast 12. juulil k. 15.30 Aleksander Nevski kalmistu kirikusse

Saksamaal, Reichthalis (Wartheland) 25. mail s. a. surnud endist Kullamaa apteekrit
proviisor
Richard Behse't
mälestavad leinas
Kullamaa apteeker J. SIIM ja dr. med. K. LELLEP.

Maanteede Valitsuse revidenti
Eduard Ausmees't
surn. 9. VII 1942
mälestavad
KAASTEENIJAD

Lühikese raske haiguse järele lahkus minu kallis poeg ja minu vend
Eduard Ausmees
Sünd. 14. XII 1903. a.,
surn. 9. VII 1942. a.
Sügavas leinas
isa, vend ja omakseid.

Raske haiguse järele lahkunud armast abikaasat ja unustamata kallist emakest
Berta Pikker'it
(sünd. Paulberg)
* 15. V 1900. a.,
† 10. VII 1942. a.
leinavad
abikaasa, tütar ja omaksed.

Vilhelm Rehe't
Järva-Jaanis
mälestavad vaikses leinas
NAINE ja POEG

Märjamaal bolševike terrori ohvriks langenud armast sõpra
August Rannala't
mälestab **LEA.**

Armast sugulast
Berta Pikker'it
(sünd. Paulberg)
mälestavad kurbuses
tädi ja tädipojad
Bauming'ud perekondadega.

Kodumaa vabastamisel Tartus omakaitse algorganiseerijana langenud armast poega
Esmu Indla't
(Jendrusik)
mälestavad
ema, vanaema, onud ja tädi perekonnaga.
Mälestamine 12. juulil Keila kirikus.

8. skp. lahkus siit maailmast
Johannes Viik
Sügavas leinas
abikaasa, lapsed, õed, vennad ja vanemad.
Matmine Nissi kirikus 12. skp. kell 13.

Idarindel sangarina langenud unustamatut sõpra
Uffz.
Börge Johansson'i
mälestavad
perekonnad Eiken ja Rääk.

Tartus kommunismi vastu võideldes langenud kalandusinstruktorit ja omakaitseliiget
Esmu Indla't
mälestavad
SÕBRAD

Dr. phil.
Eduard Kurvits'at
mälestab
PEREKOND LAIDVE'd

Endist kaasteenijat ja kallist sõpra
Roman Meipalu't
mälestab
Pedassaare rannavalve.

Adolf-Hitleri-kooli (Sonthofen) mängusalk
laulab ja mängib
pühapäeval, 12. juulil, algusega kell 14 Pirita rannas.

TEADAANNE

19. juulil 1942. a. algusega kell 12 päeval toimub Harju maakonnas, Kõue vallas Kautla-Põhjaka rabas „Mustassaare" soosaarel **„Erna" grupi ja metsavendade kokkutulek** tegevusse astumise aastapäeva tähistamiseks ja mälestuskivi avamiseks, ühes jumalateenistusega. Tallinnast osavõtjatel võimaldatud omnibustega kohalesõit. Omnibused väljuvad 19. juulil k. 8.00 hommikul Veneturult — Kalevi ala eest. Sõitasoovijatel registreeruda iga päev k. 10—12 kuni 17. juulini Tallinna Linna Kütteametis, Kinga tn. 6, V kord, tel. 454-23, ltn. H. Pagi juures. Toitlustusimuste eest igal osavõtjal ise hoolitseda.

Korraldajad.

TALLINNA LINNA ELAMU-KORTERIAMET

kutsub kõiki asutusi ja isikuid, kellel on tekkinud nõudmisi Tallinna Linna Elamu-Korteriameti vastu ajavahemikul 1. septembrist 1941. a. kuni 30. juunini 1942. a., esitama need Tallinna Linna Elamu-Korteriametile, Tallinn, Kinga tn. 6—9, 14 päeva jooksul, arvates käesoleva teadaande ilmumise päevast. Nõudmistele tuleb juure lisada arvete nimekirjad või teised põhjendavad seletused.

Samuti palub Tallinna Linna Elamu-Korteriamet oma endisi teenistujaid, majavalitsejaid ja majahoidjaid, kellel on jäänud saamata teenistustasusid, teatama endast Tallinna linna Elamu-Korteriametile eeltähendatud tähtaja jooksul. **Tallinna Linna Elamu-Korteriamet.**

KORTERIOTSIMISED

KORTERIT, 2 tuba, köök, esik, soov. vanniga, vajab kiiresti ettevõtte juhtiv ametnik. Võib ka vahetada toa ja kööga korteriga. Kirj. slt. 39/7659.

TUBA vajal. mööbliga või kaasüüriliseks soovib kindl. teenist. tütarlaps. Kirj. slt. 37/7577.

TARTUS, kesklinnas, korter — 5—7 tuba, köök, vann ja w. c. vahetada 3—4-toalise korteri vastu Tallinnas. Kirj. slt. 30/7650 või tel. 416-06/25.

TUBA, korral. mööbleeritud, või korterit soovib üksik riigiametnik. Helist. 323-61 või kirj. slt. 18/7498.

KORTERIT, 1—2-toal., vajavad 2 inimest lähemal ajal. Kirj slt. 28/6968.

KAASÜÜRILISEKS, meeleldi üksiku juure, soovib 37-a. korralik mees. Kirj. slt. 5/7625.

KORTERIT, 1—2 tuba ja köök, soovin. Vastu võin anda 1-toal. korteri kas kohe või edaspidi. Kirj. slt. 13 7673.

VAHETADA 2-toal. korter (46 m²) I elamisr väiksema 2-toal korteri vastu I või II elamisr. Kirj. slt. 7/7667.

TUBA, korral., soovib rdt.-ametn. pr. Soov. 4. jsk. Küte endal. Kirj. slt. 17/7637.

KORTER, 38 m², vahetada väiksema vastu. Imanta 35—3.

MÖBL. TUBA (väikest) soovib puhtas ametis vana härra. Võib olla ka Nõmmel jaama lähedal. Kirj. S.-Karja 18, kohvik O.-K. uksehoidja.

KORTER, 3 tuba ja köök kõigi mugav. vahetada väiksema 1—2-toa ja kööga korteri vastu. Vaatama tulla pärst k. 19 A. Hitleri 100—4 või helist. päeval tel. 434-30.

MÖBL. TUBA kõigi kasut. vajab kiiresti kindlapalgal. noormees. Kirj. slt. 4/7664.

VAHETADA Kadrioru raj. asuv korralik 3-toal. korter 4-toal. vastu. Soov. samas raj. Kirj. slt. 15/7675.

VAHETADA päikesep. 4 toa, kööga, esik., w. c. ja üldvanniga korter 5. lj. samas. 2-toal. korteri vastu. Kirj. slt. 33/7653.

KORTERIT, tuba ja köök või vaheseinaga või üks suur tuba, võib olla ka korralik keldrikorter, otsin. Kirj. slt. 21/7721.

KORTERIT, 2—3-toalist, vajab kõrgem raudteeametnik, võib ka Nõmmele. Tondi 9—2. M. J.

MAJAHOIDJAKORTER, tuba ja köök, vähese tööga, ära anda. Lennuki 50—6.

1—2 MÖBL. TUBA (soov. erasissek.) soovib maa päritoluga noormees Kadrioru või keskl. raj. Kirj. slt. 26/7686.

KORTER, 2 tuba, köök, esik, uues majas, toad puhtad, ahjuküte, Kopli tn. rajoonis, vahetada 3—4-toal. korteri vastu. Kirj. slt. 29/7729 või tel. 477-90 tööpäevil k. 8—15-ni.

3 TUBA, köök ja esik vahetada 2 toa ja kööga või suurema vaheseinaga toa vastu Liivalaia tn. ümbruses. Kirj. slt. 22/7722.

KORTER 3 toaline (34 rm) kõigi mugavustega moodsas majas Kadrioru raj. vahetada suurema ahjuk. korteri vastu. Kirj. slt. 9/7709.

1—2 TUBA köögi tarvit., mööbliga või ilma, soovib noormees. Kirj. slt. 14/7754.

MÖBL. TUBA soovib kohe ametiskäiv daam, soov. kesklinna. Kirj. slt. 21/6961.

KORTERIT, 4-toal., vajab lastearst või ajutiselt 3 tunniks e. l. kabinetti ja ooteruumi. Helist. tel. 320-45 või kirj. slt. 30/6930.

MÜÜAKSE

VIBRAATOR. Toompuiestee 11—1.

DATLIPALM (suur). Paldiski mnt. 23-a—5.

M.-ÜLIKOND, t.-hall triibuga, atlassvoodriga, tellitud töö, nr. 54. Kirj. slt. 4/7624.

AKORDION 3 × h. 120 p. Kirj. 38/7568.

ÜLIKOND, must, väiks. kasv. Katusepapi 30—2.

DIIVAN, uus. Rohu 19—9.

SAALI- ja MAGAMISTOAMÖÖBEL (pruug.). Ahju 5—16.

MAJA. Gonsiori 18—2.

M.-TALVPALITU (must) ja päevatekk. Kirj. slt. 2/7622.

LAPSE-SPORTVANKER, hästihoitud. S.-Patarei 21-a—7, k. 15.30—17.

N.-MANTEL, valge, villane, uus, sale k. kasv. Koidula 18—1, k. 14—18

ALBUM, nahast. Kirj. 1/7661.

M.-ÜLIKOND. uus, t.-sin. ja siidsukad. Kirj. slt. 19/7679.

M.-JALGRATAS. Kirj. slt. 12/7672.

PRESENTTÖÖPÖLL ja -kindad, ning daami heledad suvikindad. Kirj. slt 26/7646.

VANN, tsinkpl. (pruug.) Vesivärava 28—2.

RAUDVOODI (1 l.) reformpõhjaga ja madratsiga, triikmasin (sütega), pruunid m.-kingad ja kalossid nr. 10 (uued). A. Hitleri 86—3, pärast k. 14.

DIIVAN-KUŠETT, väiksem, sobiv daamile. Vismari 23—6.

LAPSE-SPORTVANKER (2 rattaga) Nõmmel, Lõhmuse 11—1.

SUVIMANTEL, täiesti korras, sinine, ja rukkililleisinine siidkleit ühes aluskuue ja sokkidega 3—5-a. tütarlapsele. Kirj. slt. 11/7711.

DIIVANILAUDU, tamm pähklikandiga. Kirj. slt. 31/7691.

ÜLIKOND vähe kantud, must, ja 2 vitstugitooli. Kirj. slt. 12/7712.

LANDID tursapüüdmiseks müüa. Kopli 18—1.

GOLFISUKKI, 1 paar, häid, villaseid. Kirj. slt. 3/8003.

N.-TALVMANTEL, kostüümjakk (t.-hall, lühike), supeltrikoo (vill, + mütsi), 2 rediküli (must, t.-sinine), 2 p. n.-pesu (riidest) müüa maale. Kirj. slt. 12/7752.

KUMMIVOOLIK tänavakastmiseks. Kirj. slt. 25/7725.

ELEKTRI-ISOLEERTRAATI, umbes 50 m. Kirj. slt. 30/7730.

PINTSAK ja vest, uued, heast riidest, pruunikad, nr. 48. Kirj. slt. 39/7739.

OSTETAKSE

HÕBEREBASEMUHVI ostan. E. Heller, Reichskreditkasse Reval (Scheeli pangamaja).

HOBUSE. soov. märgitud, ostan. Kirj. vanusega: O. Kivik, Salutaguse küla, Koeru.

KÜTTEPUID ostan. Kirj. slt. 35/7615

LAPSEVANKRI, uue või vana, ostan kiiresti. Maneesi 7—4. Mihkelson

AHJUPOTTE ja -kive, võivad ka vanad olla, ostab maamees. Lennuki 19—5, 12. skp.

FOTOAPARAADI kinofilmile ostab „KIFO" V.-Posti 8, tel. 461-10.

KÄSIKÄRU, õhukummidega, kerge, ostetakse. Tööstuse 32—12, k. 10—18

JALGRATTA V.-KUMMID, võivad ka vähe kantud olla, ostan. Koidu 34—5.

M.-KINGAD või sandaletid nr. 42 ostan. Kirj. slt. 9/7669.

PÜKSID, hallid, pikale kasvule, ostan. Luha 15—10.

M.-TÖÖSAAPAD nr. 43—44 ja m.-töörliideid ostan. Kirj. slt. 5/7665.

VÄIKESE MAJA Tallinna piires, Tapal, Haapsalus, Keilas või mujal ostan. Kirj. slt. 11/7671.

„3000 RETSEPTI", koostanud A. Ora ja V. Ora, diivanilaud ja elektritrilkraua ostan. Kirj. slt. 17/7677.

LÕUNA- ja KOHVISERVIISI, 12 inimesele, ostan. Kirj. slt. 20/7680.

DKW-AUTO kilprattad, mootori bloki ja kaane ostan. Karu 18—4.

FOTOAPARAADI (6×9) ostab taluperemees. Kirj. slt. 38/7618.

UKSELUKU, käsiraudadega snepperi või muu parema, ostan. Kirj. slt. 5/6985.

SEKRETÄRI ja suurele aknale kardinad ostan. Kirj. slt. 14/7714.

LASTE MÄNGUAIA ostan. Kirj. slt. 18/7718.

TALU või vesiveski, Tallinnast kuni 100 km kaugusel, korralike hoonetega ja metsaga, raudtee lähedal ostan või vahetan Nõmmel asuva maja vastu. Veizenbergi 12—1.

SÕIDUVOORIMEHETROSKA, mitte sõidukorras oleva, ostan. Kirj. slt. 8/7708 või tel. 478-85/24-e.

KES MÜÜB „Živaja Retš" I saksa keelega? Gonsiori 13—15.

N.-JALGRATTA ostan. Kirj. Ingliste 35. Juuru. S. Krass.

SIIDSUKKI, paar paari ostan Kirj. slt. 2/7702.

PUHVETIKAPI, moodsa, tamm pähkliga, ostan. Endla 45—12.

GRAMMOFONIPLAATE ja lõõtspilli ostan (ka korrast ära). Kirj. slt. 1/7701.

N.-KUMMISÄÄRIKUD nr. 37—38, võivad ka pruug. olla, ostetakse. Kirj. slt. 33 7693.

PÕLETISPUID ostab mööblitööstus. Kirj. slt. 36 7696.

HÕBEREBASEBOA (priima) ostan. Kirj. slt. 26 7726.

DIIVANI ostan maale. Võib ka pruugitud olla. Niine 3—1.

TAMME-, SAARE- ja KASELAUDU, tamme- ja pähklipuuvineeri ostan. Tatari 42, tööt. O. Leht.

TALUKOHA ostan. Müüjad tähendagu kirjas üldine talu kirjeldus asukohaga. Kirj. Peningi, Pikavere. H. Mets.

SUURE EESTI ENTSÜKLOPEEDIA ostan. Kirj. slt. 1/7741.

N.-JALGRATTA uue või vähepruugitud, ostab talumees. Tulla 14. skp. k. 12 Pärnu mnt 58—4.

M.-KINGAD nr. 45 ja tütarlapsekingad nr. 35 ostan. Pakk. 4/7744.

TROSSI, pruugit., võib ka manillast olla, 2 tolli jäme, 80—90 sülda ostan. Kirj. slt. 11/7751 või teat, kuni esmasp. Tartu mnt. 74—18.

MAGAMISTUBA või üksikud osad, söögitoalaud ja -toolid ostetakse. Kirj. slt. 19/7759.

SÖÖGILAUA (pähkliga, moodsa), puhveti ja tualeti ostan. Kirj. slt. 26/7766.

RAAMATUKAPI ostan. Kirj. slt. 4/8004.

LAMAMISTOOL ja võrkkiik ostetakse. Kirj. slt. 38/7738.

SINELI, ükskõik missuguse, ostan. Kirj. slt. 6/7446

HAMBAKULDA või 2 10-rubl. kuldraha ostan S.-Laagri 16—1.

ELEKTRIPLIIT ostetakse. Kirj. slt. 4/6864.

ELEKTRIPLIIDI või elektrikeeduplaadi ostan, soovitav suurema pindalaga, ka ostan elektrikeedunõu, soovitav suurem. Kirj. slt. 28/7468.

VEOAUTOSID (sõidukorras või remonti vajavaid) ostab ETK Tallinna paberivabrik. Pakk vabriku kontoris nr 27.

VÕRKKAADIO, 4—8-l. ostetakse kiiresti maale. Soov. uuem tüüp — „Ret", „Mende", „Blaupunkt", „Körting". Kirj. slt. 38/6978.

M.-JALGRATTA (korraliku) ostan. Uus 18—3.

TORUSID 1½"—4" ostan keskkütte jaoks. Viru 21, lilleäri.

GRAMMOFONI ühes plaatidega või ilma ja eesti- ning saksakeelseid grammofoniplaate ostan kiiresti. Kirj. slt. 38/7538.

KOHVERGRAMMOFONI (korraliku) ühes plaatidega ostan kohe. Vastuses märkida sobiv külastamisaeg. Kirj. slt. 33/7533.

VÄIKESE MAJA või krundi Nõmmele, Pääsküla või väljaspool Tallinna piire ostan. Kirj. slt. 11/7511.

GRAMMOFONIPLAATE, igasuguseid, ja -nõelu ostan. Kirj. 37/7537.

N.-JALGRATTA (uue või vähepruugit.) ja lapsevanni ostan kohe. Kirj. slt. 7/6947.

ÜLIKONNA, t.-sinise või musta, nr. 48—50, ostab maanoormees. Rohu 16—2, k. 9—11.

POSTMARKE ja **RAAMATUID** ostab f-a „Filatelia" Raekoja pl. 18.

MOOTORRATTA, sõidukorras, ostan. Kirj. slt. 29/7649.

N.-JALGRATTA (korraliku) ostan. Kirj. slt. 18 7638.

KIRJUTUSMASINA ostan. Kullasepa 3, raamatuäri.

M.-SUVIÜLIKONNA nr. 50 ja päevasärgi nr. 40 ostan. Kungla 35—2.

MITMESUGUST

TEADAANNE

„TERASTALD" võtab vastu parandustöid väljaspool järjekorda (ca 7-päevase tähtajaga) neilt tellijailt, kes toovad Keskkontor „Utiilile" üleandmiseks vanakummi, nagu kalossid, kummiasjakesed, ratta- ja autokummid, voolikud ja muud. Vanakummi eest maksetakse riigikomissari poolt ettenähtud tasu, V.-Viru 15, tel 473-80. „Terastald".

LAPSE SPORTVANKER, hästi hoitud, vahetada lapse vankri vastu. Kullerkupu 18—5.

N.-KINGAD, valged, nr. 37, p.-k. kontsaga, vahetan nr. 37½—38 kingade vastu. Värv pole tähtis. Kivimurru 23—4.

N.-KINGAD, mustad, nr. 37, k. kontsaga, vahetada nr. 37½—38 kingade vastu, võivad olla suvikingad või lodotškad. Kivimurru 8—1.

VÄRVITAKSE kingi, kindaid, porttelle, käekotte, nahkriideid ja -mööblit, puukingi ja igasuguseid nahkasju. Tööstus „Külvet", Tallinn, Pärnu m. 19.

LAPSEVANKRI, (korral.) üürin 3 kuuks maale. Kirj. slt. 2/7662.

KOSTÜÜMIRIIE, hele, vahetada tumeda vastu. Kirj. slt. 3/7663.

HEA VAEVATASU sellele, kes hõivitab lutikad korterist. Kirj. slt. 28/7728.

Meeste peakatete artell „JÕUD", asukoht Tallinnas, on asunud likvideerimisele ning kõik nõudmised ja tuud taotlused artelli vastu tuleb esitada 14 päeva kestel, arvates kuulutuse avaldamisest, artelli likvidaatorile kirjalikult, aadressil Tallinn, V.-Karja 9—22, hoiatusega, et tähtajaks ülesandmata nõudmised ja õigused jäetakse tähelepanuta.

Likvidaator.

Artell „TERASNAHK", asukoht Tallinnas, on asunud likvideerimisele ning kõik nõudmised ja muud taotlused tuleb esitada artelli vastu kahe nädala jooksul, arvates käesoleva kuulutuse avaldamise päevast. Nõudmised ja taotlused tuleb esitada kirjalikult artelli likvidaatorile aadressil Tallinn, V.-Karja 9—22, hoiatusega, et tähtajaks esitamata nõudmised ja taotlused jäetakse tähelepanuta.

Likvidaator.

Artell „TELVA", asukoht Tallinnas, on asunud likvideerimisele ning kõik nõudmised ja taotlused artelli vastu tuleb esitada kirjalikult artelli likvidaatorile 14 päeva kestel, arvates käesoleva kuulutuse ilmumisest, aadressil Tallinn, V.-Karja 9—22, hoiatusega, et tähtajaks esitamata nõudmised ja taotlused jäetakse tähelepanuta. Kuulutus ilmus „Ametlikus Teatajas" nr. 5 22. nov. 1941. a.

Likvidaator.

M.-KAMASSID (uued) nr. 40 vahetan poisikesesaab, või -king. nr. 37—38 vastu. Tulla ainult laup. k. 12—6. Koidu 89—11.

N.-TÄNAVAKINGAD, uued, pruun., m. k., nr. 35, vahetada tänavak. nr. 35½—36 vastu. S.-Lasnamäe 10-a —2, 13. skp. k. 16.

VAHETADA vähekantud t.-sinised m. kontsaga kingad nr. 35 kingade nr. 37 vastu. Teat. Raua 34—8 või telef. 305-21.

KES TEAB?

Kaitseväelased, kes teab midagi ajateen. **VAMBOLA KULL'ist,** kes teenis pioneerpatal.? Iga teate eest tänulik. J. Kull, S.-Karja 6—3.

KADUNUD

LEERIKLEIT (valge) ühes alusega kadunud. Kleit oli võõra oma. Leidjat palutakse tuua vaevatasu eest U.-Kalamaja 17—8.

PORTFELL ühes majavalitsuse nr. 247 dokumentidega kaotatud Sakala t. Leidjale dokumendid tähtsusetud. Leidjat palun vaevatasu eest leiust teatada või portfell tuua Sakala 34—2.

KAELAKEE, kollane, merevaigust (bernstein) kadunud. Leidjat palut. tuua kee Lai 41 uksehoidjale k. 8—15. Kee on mobiliseeritud mehe kallis mälestus. Leidja vaev tasutakse. Kirj. slt. 7/7727.

VIHMAMANTEL, uus, helesinine, kaot. 30. juunil või 1. juulil Vabaduse väljaku ja Poska tn. vahel. Ausat leidjat pal. hea vaevatasu eest ära tuua töökotta „Mudilane", Gonsiori 5—3, k. 8—16.

NAHK-RANNAKOTT, rohelisetäpiline, unustatud 9. skp. Paldiski rongile, mis väljus Tallinnast k. 20.02. Ausat leidjat palun vaevatasu eest tatada Uus 1, juuksetööstusse.

KAANED ühes dokumentidega 3. VII kaotatud teel Koselt—Äksini. Pal. teat. Tobiase 15—4.

SEDA NOORMEEST, kes leidis Tallinn-Sadama jaamas 23. juunil k. 6—7 vahel taskukella ning omanikku otsis, palun teat. või kell ära anda Sadama jaama M. Venda'le. Kell on perekonnamälestus. Tasume ausasti.

Kohtukutsed

Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilosakond kutsub TKS §§ 293 ja 3091 põhjal Johannes Rammo't, kelle elukoht teadmata, nelja kuu jooksul, arvates kuulutuse ilmumise päevast „Ametlikus Teatajas", kui kostjat vastust andma Lilli-Albertine Rammo, n-na Lilliorg, nõudmises Johannes Rammo vastu abielulahutuse pärast, hoiatusega, et mittetõlmumise korral kutse kostjale kätteantuks loetakse ja asi arutusele tuleb.

Mittetõlmumise tagajärjed on näidatud TKS §§ 718 ja 719.

Nõudepalvele, mis Ringkonnakohtus saadud 4. juulil 1942. a., on juurde lisatud perekonnaseisutunnistus ja äärakirjad vastaspoole tarvis.

Tallinnas, 8. juulil 1942. a. nr. 172.
Tsiviilosakonna esimees (allkiri).
Sekretäri as. (allkiri).

Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilosakond kutsub TKS §§ 293 ja 3091 põhjal Vassili Paju't, kelle elukoht teadmata, nelja kuu jooksul, arvates kuulutuse ilmumise päevast „Ametlikus Teatajas", kui kostjat vastust andma Juuli Paju, n-na Nepper, nõudmises Vassili Paju vastu abielulahutuse pärast, hoiatusega, et mittetõlmumise korral kutse kostjale kätteantuks loetakse ja asi arutusele tuleb.

Mittetõlmumise tagajärjed on näidatud TKS §§ 718 ja 719.

Nõudepalvele, mis Ringkonnakohtus 4. juulil 1942. a., on juurde lisatud perekonnaseisu tunnistus ja äärakirjad vastaspoole tarvis.

Tallinnas, 8. juulil 1942. a. nr. 167.
Tsiviilosakonna esimees (allkiri).
Sekretäri as. (allkiri).

Kiriklikke teateid

Toomkirik — Pauluse kogudus. Pühap. k. 11 jumalateenistus. Usutcadl. Koppermann. Lauluraamatud.

Kaarli kirik. Pühap. k. 10 jumalateenistus pihti ja armulauaga. Õp. Soomre.

Jaani kirik. Pühap. k. 10 jumalateenistus armulauaga. Õp. Leib. Lauluraamatud.

Niguliste kirik (end. Jaani III pihtk.) Pühap. k. 10 jumalateenistus armulauaga. Õp. Koolmeister.

Pühavaimu kirik. Pühap. k. 10 jumalateenistus armulauaga. Õp. Stilverk.

Peeteli kirik. Pühap. k. 10 jumalateenistus. Õp. Kütt. Lauluraamatud. K. 19 kuulutustund kirikus. Laulilehed. Neljap. k. 19 piibltund. Laup. k. 19 kuulutustund.

Peetruse kirik. Pühap. k. 10 jumalateenistus. Usut. Koppermann.

Kolmaisu (Trinitatis) kog. (Roosi kirikus). Pühap. k. 11 saksakeelne jumalateenistus.

Svensk-Finska St. Mikaelskyrkan. Söndagen högmässa kl. 9. f. m. Pastor Pöhl.

Kopli kirik. Pühap. k. 10 jumalateenistus armulauaga. Õp. Klaus. Laulilehed. Kesko. k. 19 kuulutustund.

Nõmme Rahukirik. Pühap. k. 10.30 jumalateenistus. Praost Jalajas.

Tall. Linnamisjon. Pühap. k. 18 valm. koosolek. Praost Laltik ja külalised. Neljap. k. 19 piibltund.

Praostk. palvela (Lennuki 33). Valm. koosolekud 15.—17. juulil k. 19 igal õhtul. Õp. Hansson ja vennad.

Ev.-lut. uus palvela „Jeesuse sõbrad" (Suurtüki 16). Pühap. k. 18 kuulutustund. Vend Raudsepp ja kül. Laulilehed.

Isandamuutmise peakirik. Laup. k. 18 õhtune jumalateenistus. Pühap. k. 10 armulauateenistus; k. 16 palvetund. Preester Kokla.

Kinode mängukava

Alg ½5, ½7, ½9
Püh. ½3, ½5, ½7, ½9

GLORIA PALACE
Vabadusväljak 5.
JULIKA
Paula Wessely, Attila Hörbiger.

HELIOS. Viru 4
JAANITULI
Anna Dammann, Otto Wernicke.
II Ühe fraki elamused.

SOLDATENKINO, Viru 11.
KÕIK LOOTUSED AMALIALE.
Oskar Sabo, Olly Holzmann.

AMOR. Harju 38
NÕMME LAUL
Magda Schneider, Heinz Engelmann.

KUNGLA. Pärnu mnt 41
TÜTARLAPS TULEB MERELT
Elisabeth Flickenschildt, Maria Pandler, Carl Kuhlmann.

FORUM Adolf Hitleri 13
HALLGARTENI LUURESALK
René Deltgen, Maria Andergast.

SKANDIA Viru 10
KULTUURETENDUS
Terve naine — terve rahvas. Mäetalunikud. Münster Loomade liikumise ilu. Kodu oma maalapil.
Alg. ½5, 6, ½8, 9.

DIANA Kopli 8-a
MINA SÜÜDISTAN
Heidemarie Hatheyer, Paul Hartmann, Mathias Wiemann.
Alg. ½6, 8.

ORION Paldiski mnt 25
ALPIÕIS
Hansi Knoteck, Paul Richter.

MARS Hospidali 2-a
LAPSED, KUIDAS AEG KAOB!

VICTORIA PALACE. Nõmme
KOSJAKONTOR IDA ja Koda Wüst, Ralph Arthur Roberts, Theo Lingen.
Alg k. 6 ja 8.

KOPPEL. Vene-Balti 62
GOLOWIN KUMMITAB LINNAS
Anneliese Uhlig, Carl Raddatz, Leo Slezak.
Alg k. 6 ja 8.

Igas eeskavas ringvaade
Telefoni teel pääsmeid ei garuta.

Vastemõisa metsavendade PARTISANIPÄEVAD

Oodates vabastavate Saksa vägede saabumist, kahjustati vaenlast igati

Vastemõisa vald, mis asetseb Viljandi ja Suure-Jaani linna vahel, on Viljandimaa põllu- ja metsarikkamaid valdu. Hulk jõukaid ja suuri talusid on kasvatanud Vastemõisa põllupidajaist isteadlikuma ja jõukama rahvakihi. Seepärast võib juba arvata, kuidas vastemõislased suhtusid meie põllumehe põlisvaenlasele — kommunismile, ja seepärast on ka selge, miks Vastemõisa metsavennad asusid mööda aasta juuni-juulipäevil taganevaile asiaatide-parvedel julgesti vastu.

Möödunud aasta 14. juuni küüditamised avastasid meie rahvale kommunismi tõelise telgitaguse. Juba pärast ootamatut küüditamispäeva kadusid paljud endised juhtivad seltskonnategelased ja kaitseliitlased valla lääneosas leiduvatesse suurtesse metsadesse.

Sõja puhkedes koondus uusi eesti isamaalisi mehi „rohelisesse armeesse", metsavendade perre. Oldi kindlad, et Saksa sõjavägi toob meie maale varsti täielise vabastuse. Seniks aga vaja valvel olla ja vaenlast kahjustada. Valiti isegi sidemees, kes pidas järjekindlat ühendust „rohelise peakorteri" ja valla keskuse vahel.

Sündmused ei lasknud end ka kaua oodata. Punased võimumehed algasid vallas hobuste rekvireerimistega, inimesi hakati saatma mullatöödele — ehitama „kindlustust" valla lõunaservale Raudna jõe ürgoru põhjakaldale. Metsavennad otsustasid asuda enamlaste kavatsusi takistama.

Öösiti liikusid saadikud talust tallu, keelati ja anti nõu loobuda kõigi kohustuste täitmisest punaste vastu.

Vastemõisa metsameeste aktiivsusest said peagi haisu ninna Viljandi kommunistide ninamehed. Kiiresti läkitati kohale mitmed autotäied punaarmeelasi koos kommunistlike noortega, kes katsusid õnne metsavendade salkade leidmiseks üksikuis metsasalkades, pidid aga lõpuks metsavendi leidmata tagasi pöörduma mitme surnud ja haavatud seltsimehega.

Ühel sellisel haarangul sai surma ka valla täitevkomitee abiesimees Oskar Ohakas. Uuesti toodi kohale autotäied punaarmeelasi, aga jälle kordus vana lugu: rohelised partisanid jäid tabamata, punaarmeelased aga viisid kaasa langenuid ning haavatuid

Kui saabusid esimesed juulipäevad, hakkasid kaugelt lõunahorisondilt ja läänest merepiirkonnast kostma kauged kärgatused ja punaarmee lennukite salgad uitasid ikka enam ja enam ümbruses, taipasid metsavennad metsakolkais lähenevate sündmuste saabumist.

Et oli oodata suuremate punaarmee üksuste taganemist läbi Vastemõisa, siis otsustas leitnant Raabe kaugest metsapelgupaigast suunduda valla südamikku ja asuda võimu ülevõtmisele kohaikult punaselt valla täitevkomiteelt. Seks saabus metsavendade koondis vallamaja ligidale Eeriku talu juure, kust saadeti ette luurajad olukorda vallamajas selgitama.

Peagi saabusid mehed tagasi ja teatasid, et täitevkomitee ja miilitsamehed alistuvad. Nüüd asusid partisanid valla keskasutuse ülevõtmisele. Osa meestest siirdus kohe vallamajja, kuna osa jäi igaks juhuks hoone lähemasse ümbrusse ooteseisundisse. Ja punased võimumehed ei mõtelnudki vastupanu organiseerimisele, vaid alistusid.

Vallamajast said metsavennad 6 vintpüssi ja 12 jahipüssi laskemoonaga, — need toimetati metsavendade uude staapi Eeriku tallu, kus nende väljajagamist korraldas lipnik Ants Leesmäe. Et igal momendil oli oodata venelaste suuremate üksuste saabumist, viidi vallamajast kiiresti eemale ka valla väärtusikumad raamatud — perekonnaseiseregistrid, mis maeti maha, et need põletamisohu korral säiliksid.

Et Viljandi kommunistlikud võimumehed märku ei saaks enamlaste võimu kukutamisest Vastemõisas, jättis partisanide juht ltn. Raabe vallamajas asuva telefonikeskjaama juure kohaliku vallakantselei ametniku, miilitsamehe ja kellegi kolmanda isiku, kes andsid kogu päeva Viljandisse teateid, et Vastemõisas on kõik endiselt rahulik, täitevkomitee töötab segamatult edasi, midagi erilist pole vahepeal juhtunud jne. Selle võttega hoiti ära ka hävituspataljonlaste Vastemõisa saabumine.

Veel samal päeval, s. o. 6. juulil, asuti taganevate Vene vägede eest sildade-truupide lõhkumisele.

Põletati ja lõhuti Viljandi—Suure-Jaani maanteel Varese ja Kärksi sillad ja Vastemõisa—Kõpu teel Raudna jõe sild. Hädaohtlik ettevõte oli aga Raudna jõel asetseva Luha silla hävitamine, sest otse jõe kaldal ehitasid venelased kaitsekindlustusi ja sillalõhkujail tuli otse ehitusvööndist läbi hiilida.

Selle julge teoga said hakkama metsavennad Joh. V., H. I. ja keegi kolmas. Nende meeste julgust tuleb hinnata seda enam, et nad hädaohtlikku lõhkumist toimetasid kahel korral. Esimesel korral silla õhkulaskmine vähese lõhkeaine tõttu ebaõnnestus, kuid mehed hiilisid läbi kindlustusvööndi tagasi, hoolimata venelaste otsimistest ja püüdmistest, saabusid uuesti sillani ja hävitasid selle siis lõplikult.

Olukord aga muutus iga silmapilguga põnevamaks.

6.—7. juuli öösl asusid metsavennad Vastemõisa vallamaja juure lahinguolukorda.

Peatselt saabus Viljandi poolt umbes 40-autoline punaarmee kolonn, möödus vallamajast, aga ei saanud lõhutud Varese sillast üle ja pöördus Viljandi suunas tagasi. Vallamaja juures teelahkmel asetseva vana kõrtsi tagant aga avasid metsavennad punaväelastele tule, kusjuures enamlaste pool oli surnuid ja haavatuid. Mõne vastulasu järele enamlased kadusid.

Veel samal päeval jõudsid põgenevad kommunistid ka lõhutud Luha silbani, aga pidid sealtki Viljandi suunas tagasi pöörduma.

7. juulil jõudsid suured punaväeosad taganedes Vastemõisa, ja kuna metsavennad enamlaste liikumistest ja meeleoludest märkasid, et nad kavatsevad asuda lahingpositsioonile äsja Raudna jõe kaldale kaevetud kaevikuisse, otsustati lahingu ajal neile soodsal momendil seljatagant kallale tungida. Selleks saadeti sidemehed sakslaste juure vastavate kavatsuste üle informatsiooni andmiseks ja metsavennad asusid põnevuses äraootavale seisukohale. Kuid lahing ei alanud ja 9. juulil, s. o. järgmisel päeval pärast Viljandi vabastamist, põgenesid enamlased Vastemõisast kiiresti.

Nii kujunes Vastemõisa vabanemispäevaks 9. juuli 1941. a. Enne põgenemist panid enamlased oma patareid küll lärmitsema Kärksi ja Metsküla külas, tahtes seega takistada võidukate Saksa sõjaväeüksuste edasitungi, aga nagu hiljem selgus, olid nende mürsud langenud nende endi viimastele taganevatele kolonnidele.

Kiirest põgenemisest hoolimata õnnestus enamlastel osaliselt Stalini hävituskäske täita. Nad põletasid maha Varese talu ja vesiveski, valasid Tõnuri talus petrooleumiga üle viljasalved, tapsid mitmes asundustalus tapakire rahuldamiseks sead ja lambad, ilma et oleksid saanud neid kaasa viia. Vaalamäe alevikus asuv kohaliku esmaabipunkti velsker aga suutis punaväe komandöri käest, kes teda sundis endaga kaasa sõitma, end päästa viimsel hetkel rukkisse hüppamisega ja põgenemisega.

Kobruvere küla elanikud varjasid endid koduküla juures jõeluhas ja metsavõsades. Taganevatele enamlastele andis nende kohta andmeid keegi külas elav kriminaalse minevikuga naiskommunist koos tütrega. Punased bandiidid tegid kohe haarangu ja tabasid ristikheinapõllult 49-aastase taluperemehe Tõnis Nurga, Maallmasõja invaliidi, ja tapsid ta. Peale T. Nurga langes mõrvarite ohvriks samas külas elanud 84-aastane vanaisimene Kadri Jänes.

MEELIKÕITVAID VAATEPILTE pakub kodumaa. Pilk metsamaanteele Kaavis (Sõrve poolsaarel)

Merehädaliste vaprad abistajad

ERÜ organiseerimas vetelpäästjaid ja päästejaamade võrku üle kogu maa

Vetelpääste oli Eestis kuni enamliku võimu tulekuni korraldatud paremini kui suuremas osas Euroopa mereäärseis riikides. Enamlased lõhkusid vetelpäästjate organisatsiooni ja rüüstasid suurema osa mererandades asuvaist päästejaamadest.

Eestis päästeti aastas üle kogu maa uppumissurmast keskmiselt 200—300 inimest,

aga sellest hoolimata tuli aastas uppumisi ette 126—166 juhtumit. Uppumisõnnetuste suurt arvu põhjustab vähene ujumisoskus, aga ühtlasi ka meie maa veekogude rikkus. Eesti on tihedasti läbi lõigatud jõgedega, millest üksi 20 suurema jõe kogupikkus on 1763,8 km. Eesti järvede arv ulatub 1600-ni ja nende kogupindala on 2197 ruutkilomeetrit. Koos 800 saare ja saarekesega on Eesti mererandjoone pikkus 3404 km.

ERÜ on asunud organiseerima vetelpäästjaid tegevuseks sisevetel kui ka uuesti looma päästejaamade võrku mererandades.

Merehädaliste abistamiseks töötas Eestis 28 päästejaama.

Neist osa hävitati Nõukogude võimu poolt baaside loomisel, nagu Paldiskis, Osmussaarel jm. Täielikult hävinud on päästejaamade hooned ja päästeabinõud Narva-Jõesuus, Pärispeal, Paldiskis, Osmussaarel, Sõrves, Pirital, osaliselt on aga kannatada saanud kõik päästejaamad.

Enamlased oma põgenemisel viisid ära ka päästejaamade pääste-paadid. Osa neist on randadest leitud ja päästejaamadesse tagasi toodud. Nii saadi Kärdla päästejaama päästepaat tagasi Lehtma rannast ja Kalana jaama päästepaat Hirmuste rannast.

Osmussaarel asus peale hariliku päästejaama veel rakettpäästejaam — ainuke säärane Eesti maa-alal. Rakettseadme abil visatakse rannast laevani, kuni 300 meetri kauguseni, nöör, millega ranna ja hukkuva laeva vahele tõmmatakse tugev tross. Seda mööda pannakse käima päästetool, millega laevalviibijad sõidutatakse maale.

Mere-päästepaatide ehitamine on kulukas,

sest päästepaat peab olema suuteline kannatama merd igasuguse ilmaga, vastu pidama murdlainetele, põrkumisel vastu veealuseid rahne, paat ei tohi veega täituda ka siis, kui põhi on purunenud, peab ümberminekul kohe jälle ise pöörduma õigesse asendisse jne.

See kõik saavutatakse erilise ehitusviisiga, mitmekordse põhjaga, korgivoodriga ja eriti raske paadikiiluga. Paadi väliskere ehitatakse vastupidavuse saavutamiseks mahagoni- või tammepuust, kahekordseist laudadest, mis on kokku needitud diagonaalselt, meenutades vineeri. Kahe laudkesta vahel on veekindla ainega immutatud riie.

Paadi välisäärt katab paks korgivöö, mis kaitseb paati kokkupõrkel merehädas oleva laevaga. Enamus meie päästejaamade päästepaate on ehitatud juba vene ajal ja iga paat läks maksma keskmiselt 6000 kuldrubla.

ERÜ asutab kaks uut päästejaama Virtsu ja Toila.

Kuna Virtsu-Kuivastu vahel on alatine elav reisijateliiklus, seal seni aga päästemeeskond puudus, sõlmiti leping Virtsu sadamakapteniga vetelpääste korraldamiseks.

Toilas tuleb tihti ette õnnetusi kaluritega ja mõõdasõitvate laevadega, kuid Narva-Jõesuust kuni Letipeani puudus seni päästejaam. See-tõttu sõlmitakse kohalike elanikega leping päästemeeskonna moodustamiseks.

Endistest jaamadest on korras Letipea, Juminda, Riguldi, Haapsalu, Heltermaa, Kärdla, Tärkma, Kalana, Kuivastu, Kuressaare, Kallingi, Karala, Vilsandi, Kihnu ja Ruhnu päästejaamad.

Osas päästejaamades on pääste-abinõusid läinud kaduma, aga see ei tee päästetööd võimatuks.

Päästemeeskonnad koosnevad vabatahtlikest kohalike rannaelanike hulgast,

kes rakenduvad merehädaliste päästmisel tasuta. Neil tuleb peagu igal päästesõidul panna elu kaalule ja osutada suurt endaohverdamist. Nii näiteks pidi Vormsi päästejaama meeskond 1937. a. sügisel võitlema tormiga vahetpidamata 29 tundi, enne kui ta suutis päästa kinnijoosnud purjeka „Malle" 5-liikmelise meeskonna.

Raske ja ohtlik on päästetegevus talvelgi Eesti endiseş päästejaamade-vo.gus asusid erilised talvepäästejaamad Paldiskis, Sallas, Tärkmal, Heltermaal ja Haapsalus, seega kohtades, kus üle jää on elav liiklemine. Sügisel vara ja kevadel hilja juhtub seal õnnetusi peamiselt ülesõitjatega, kui inimesed ja hobused kukuvad läbi nõrga jää merre.

Inimeste päästmine jääl nõuab erilisi abinõusid.

Kui tavaline mere-päästepaat on 10 meetri pikkune ja tugeva ehitusega, siis jääl päästmiseks kasutatakse 3—5 meetri pikkust eriti kerge ehitusega kelk-paati, mille põhja all on jääl ja lumel sõitmiseks jalased.

Päästemeeskond tõukab kelku jääl edasi seni, kuni sõiduk läbi nõrga jää vette vajub, siis toimitakse temaga nagu hariliku paadiga. Peale kelgu on meeskonna tähtsaimaks päästeabinõuks jääredel, mis koosneb hingedega üksteise külge kinnitatud kolmest osast ja mida nagu tuletõrjeredelit on võimalik pikemaks venitada.

Jääle paigutatud redelil võib vettekukkunu pääseda paadini. Kui ta aga on juba külmast kangestunud, siis tõmmatakse ta paati pika puuvarre otsa kinnitatud pääste-konksuga, mis on nii suur, et sobib inimese keha ümber. Raudkonks on kaetud korgist pallidega, et ta ei vigastaks päästetava keha.

Päästejaamade poolt uppumissurmast päästetud isikute arv

kõigub 12—25 inimese vahel aastas. Kõige suurem arv päästetuid langes 1924. aastale, nimelt 43 inimest. Viimaseil aastail enne enamliku võimu tulekut kõikus merelt päästetud isikute arv 18—26 vahel.

Kõige rohkem merehädalisi on päästetud ümberläinud paatidest ja merel tormiga rikkilainud mootorpaatidest. Päästemeeskondade liikmeist pole päästetöödel ühtki hukkunud 1924. aastast saadik.

Päästejaamade ja vabatahtlike päästemeeskondade tegevuse uuesti organiseerimiseks on ERÜ tööle rakendanud päästejaamade inspektorina kaugesõidukapten V. Tiidu se.

Haapsalu päästejaama meeskond talvel jääkelguga-paadiga välja sõitmas

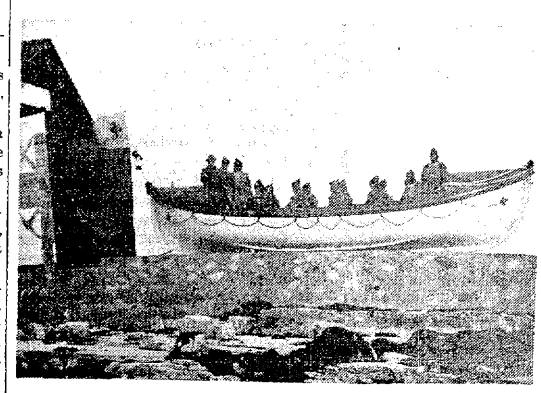

VILSANDI PÄÄSTEJAAMA MEESKOND omaaegses päästevarustuses enne väljasõitu jaamahoone ees

Isa kojutulek

Väikesel Mallel polnud isa. Vähimalt polnud ta Malle juures, nagu naabri Ilme isa ja Helle isa ja Valve isa. Need olid kõik linnas ametis, läksid hommikul, kui lapsed alles magasid, tööle ja tulid tagasi siis, kui nad mängisid liivakastis. Tulid ja võtsid siis lapsed sülle ja andsid vahel neile ka mingi pakikese, mis nad olid linnast kaasa toonud. Aga Malle isa ei tulnud kunagi linnast töölt ega toonud talle kunagi pakikest.

Malle isa oli ühel päeval, ja seda päeva mäletas Malle selgesti, tulnud mureliku nõoga tuppa. Ta oli rääkinud teises toas emaga kaua. Ja kui ta siis tuli sinna tuppa, kus Malle oma nukkudega mängis, siis oli emal silmad imelikult punased ja nägu kurb, kuigi ta ise püüdis naeratada. Ja isalgi näis nägu valus naeratusest hoolimata.

„Head aega, Malle!" ütles isa ja suudles teda. „Isa läheb nüüd natuke reisile."

„Head aega, isa!" ütles Malle, suudles teda põsele, tegi ka oma ilusa niksu ja hakkas siis jälle ruttu mängima, sest nukul oli kleit pooleldi selga panemata, ja ega seda nii võinud jätta, see oli iseendastki arusaadav. Kuid nüüd hakkas ema lausa nutma ja isa pidi teda hulk aega oma vastu surutult hoidma, nii väga nuttis ema. Kõik see näis Mallele nii võõras ja imelik, et ta oma mängu pooleli jättis ja isaema juure tagasi tuli.

„Kas isa läheb siis kaugele?" küsis ta.

„Väga kaugele," ütles isa nüüd

„Kui kaugele siis? Kas kaugemale kui see, kus vanaema elab?"

„Palju kaugemale, laps," vastas isa.

„Kas veel kaugemale kui Tartu vanaisa?" Tartus elas nimelt ema poolne vanaisa, ja see oli Mallele suurimaid kaugusmõisteid.

„Kaugemale veel."

„Kuhu sa siis lähed, isa?"

„Venemaale ja võib-olla isegi Siberisse," vastas isa nüüd.

„Kas see on siis kaugel?" küsis Malle mõtlikult.

„Väga kaugel," vastas isa.

„Aga miks sa sinna siis lähed?" päris laps.

„Isa on ohvitser. Teised sõdurid viiakse ja isa peab ka minema. Nüüd on sõda."

Ja niisiis isa läkski. Sõda — see sõna jäi Malle hinge kummitama. Ja kui teiste laste isad tulid koju, ei tulnud Malle isa. See oli nii kurb.

Aga veel ühe asja poolest muutus Malle elu kurvaks. Ema polnud ka enam kodus nagu enne. Talvel, kui oli toas veel päris pime ja kui Mallel oli kõige parem uni, tuli ema ta voodi juure, ise juba päris riides, ja äratas ta üles. Uni oli hea ja Malle ei tahtnud kuidagi tõusta, aga ema naeratas, tegi nalja ja mängis temaga seni, kuni uni oli läinud. Siis pani ta teda riidesse. Ja siis pakkis ta tema suurrätti ja soojadesse vaipadesse, pani kelgule istuma, ja kui toauks oli pandud lukku, hakkasid nad liikuma piki tänavaid edasi. Lumi kriuksus kelgu jalaste all. Tänavad olid pimedad ja tühjad. Ilm oli külm. Ja vaikides sammus ema kelguga edasi.

Madala kivimaja ees jäi ema seisma, võttis Malle sülle ja kandis ta sisse. Toas, suures lagedas toas, põles laes üksik tuli. Seina ääres oli lastetoole ja mänguasju. Ema võttis tal mantli seljast ja suudles teda põsele.

„Ole nüüd hea laps ja mängi siin. Näe see hea külatädi," näitas ema ligitulnud võõrale, „annab sulle kohvi ja hoolitseb sinu eest seni, kui ema tagasi tuleb. Ole siis hea laps ja oota."

Ja siis pühkis ema silmi ning ruttas minema. Malle vaatas talle segaduses järele ja tahtis juba hakata nutma, aga siis meenus talle, et ema oli käskinud teda olla hea laps. Nii ta surus mehiselt nutu tagasi ja vaatas võõra tädi otsa. Sellel oli ilus valge põll ees ja ta naeratas sõbralikult.

„Mis su nimi on?" küsis ta ja kummardas maha lapse juure.

„Malle," ütles laps ja tegi niksu, nagu ema oli õpetanud.

„Sul on ilus nimi ja näe, kui kena kleit sul veel on!" ütles tädi.

„Ema ise tikkis," hakkas Malle seletama. Ja nii nad said tuttavaks.

Tädi oli sõbralik ja kena. Pärast tuli sinna veel teisigi lapsi. Neid oli häid ja pahuraid. Nad mängisid ja laulsid. Aga päev oli siiski kole pikk ja ema ei tulnud ega tulnud, kuigi Malle istus kaua aega aknal ja ootas. Alles siis, kui hakkas pimenema, tuli ta kiiral ja murelikult. Ta tervitas Mallet naeratades ja suudles teda jälle põsele.

„Kas sa olid ka hea laps?" küsis ta.

„Jah, ema."

Ja siis läksid nad koju. Ema käis nüüd tööl. Ta sai ainult õhtuti olla ema juures. Ja õhtutel oli ikka see viga, et nad olid küll kaunid, soojad ja hellad, aga liiga lühikesed. Vaevalt oli Malle saanud oma piima ära juua ja natuke nukkudega mängida, kui juba pea väsinult rinnale vajus. Ja siis tuli ema, pesi ta puhtaks ja viis voodisse. Aga siis oli ta juba nii väsinud, et luges üsna kiiresti oma õhtupalve ja jäigi kohe magama.

Nii hakkasid nüüd mööduma kõik päevad. Ema jäi kõhnaks ega laulnud kunagi enam nii, nagu ta oli laulnud siis, kui isa oli alles veel kodus. Ta naeratas valuliselt ja sageli Malle leidis, et tal olid pisarad silmis. Nii oli Mallegi vahel kurb. Aga palju aega tal siiski selleks polnud. Sest temalgi oli nüüd palju tööd. Nukud pidid siiski saama oma vanni ja puhtad riided, kuigi emake oli kogu päeva kodust ära lasteaias. Ja vihku oli tarvis joonistada vähimalt mõni pilt, ja ka tähti oli tarvis õppida tegema.

Ent pühapäevad olid ilusad. Siis jäi ema kogu päevaks koju. Siis sai hommikul kaua magada, keegi ei ajanud sind pimedal külmal hommikul üles. Ja vahel, kui Malle varem ärkas, võis ta ronida ema juure voodi. Seal oli nii soe ja hea olla, üsna ema ligidal. Ja päeval läksid nad mõnikord isegi emaga seltsis kiriku. Seal olid nii kaunid laulud ja nii palju küünlaid, ja imeline pill, mis mängis vahel nii valjusti ja siis jälle nii õrnasti. Need olid päris suurpäevad.

Ühel niisugusel pühapäeval istusid nad emaga kodus päris kahekesi. Lõuna oli mõõdas ja nõudki kõik jälle puhtalt oma kohal. Malle istus pildiraamatuga akna all laua juures. Ka emal oli raamat käes. Päike paistis läbi akna tuppa ja valgustas kõike nii kuldselt. Isegi isa pilt kirjutuslaual oli nagu kuldkiirtega ümber põimitud. Siis koputas keegi. Ema ohkas ja läks ust avama. Ka Malle jättis mängu ja tuli esiku uksele.

Ukse taga seisis üks mees. Ta oli kahvatu ja kõhn, aga siiski pikk ja sirge. Ja Mallele näis ta nii tuttavana. Siis hõiskas ema äkki:

„Sina!" ja langes mehele kaela. Ta nuttis ja naeris ning kallistas teda. Ja äkki käis Mallel imelik rõõm südamest läbi. Ta isa oli tulnud koju! See polnud küll selline isa, nagu Malle teda alati oli mõletanud, tugev, rõõmus ja uhkete kuldnõõpidega. Aga tal olid niisama armsad silmad ja niisama vallatu joon suu ümber. Ja kui nüüd isa kummardus alla ta juure, siis lõi ta oma väikesed käed talle suure rõõmuga kaela ümber.

„Kui suureks sa oled juba kasvanud, Malleke!" ütles isa.

„Jah," ütles Malle. „Ja lasteaias käin ma ka nüüd ja ema käib tööl, ja ..."

Isa hakkas naerma. Nüüd oli ta jällegi endine isa. Ta pigistas Malle tugevasti vastu rinda ja suudles teda lokis kuldjuustele.

„Aga nüüd ei käi sa enam lasteaias, ja ema ei lähe ka enam tööle, sest nüüd hakkab isa jälle teie eest töötama."

Nüüd on Malle jälle rõõmus tüdruk. Tema isa on tulnud koju. Aga ta teab, et väga paljude teiste väikeste poiste ja tüdrukute isad on veel kodust kaugel. Ja seepärast palubki ta igal õhtul oma õhtupalves, et ka teiste väikeste laste isad tuleksid varsti tagasi. **E. M.**

KULTUURIELU

Saksa töölise ooper

Juba varsti pärast rahvussotsialismi võimuletulekut avati Berliinis ooperiteater erandtult vaid Saksa tööliskonnale. Oma seitsmeaastase tegevuse kestel on see „Berliini rahvaooper" võitnud ooperisõpradeks tuhandeid Saksa töölisi, tehes neile südamelähedaseks isegi hulga vähemtuntud meistriteoseid, varem valesti hinnatud või unarusse jäetuid teoseid ja nii mõnegi kaasaegse ooperi.

Rahvaooperi laval seni ettekantud 57 teosest olid 31 saksa, 18 itaalia päritoluga, 359 ettekannet oli pühendatud koomilisele ooperile, 393 korral etendati vaid Wagneri ja Verdi teoseid. 18. sajandi klassilisi oopereid etendati 185 korral, Mozarti üksi 135 korda, kusjuures ta „Figaro" läks üle lava 40, unarusse jäänud „Così fan tutte" 34 korda; Beethoveni „Fidelio" oma 42 ja Weberi „Nõidkütt" 54 etendusega lõid uusi rekorde, ning Verdi seni vähetuntud „Orleani neitsi" avastati uuesti.

Illustraatorite näitus Albertinas

Albertina Viinis on üks suuremaid käsijoonistuste ja vaselõigete kogusid Saksamaal, mille asutajaks oli Sachsen-Tescheni hertsog Albert, keisrinna Maria Theresia väimees.

Albertinas on praegu korraldatud väga huvitav näitus „Saksa illustraatorid Chodowieckist Gulbranssonini", mille põhialuse moodustavad Albertina varad. Kuid väärtuslikke laene on annud kasutada ka Berliini rahvusgalerii, Müncheni graafilised kogud ja Viini rahvusraamatukogu. Kuigi aja piiramine Chodowiecki ja Gulbranssoniga on tingitud esmajoones näitusruumi nõudeist, on programm siiski hästi piiratud nende kahe kunstniku nimetamisega.

Meister Chodowiecki presenteerib väga hästi rokokooaega, kuigi ta valmustavais lõikeis on selgesti tunda baroki elemente, mida ta aga on kujundanud pehmemais vormes. Ta seisab seal vastandiks kaasaegseile illustraatoreile nagu Carstens, Genelli, J. A. Koch ja Runge, kes hoidsid kinni klassitsistlikust kombest. Tolle aja tehnika kohta võib ütelda, et Schadow oma pilkejoonistusis Napoleoniie on tagasi pöördunud originaaletsingule, kuna Führich, Rethel ja Ludwig Richter tarvitavad puulõiget.

Võib jälgida, kuidas litograafia tehnika, leiutatud Senefelderi poolt Münchenis aastal 1798, saavutab tunnustuse. Ta esimesiks eesvõitlejaiks on Olivier ja Schwindt. Erilisiks maiuspaladeks on viinlase Geigeri litograafiad, millede peatööna võime imetella ta illustratsioone Dulleri „Austria ertshertsog Karli" juure.

Tolle aja graafikuist on näitusel muidugi esindatud Salomon Gessler, Matheus Loder, Johann Heinrich Ramberg, Cornelius Führich ja Schnorr von Carolsfeld. Tolema aja lävel seisab Pettenkofen, kelle joonistuste jaoks Lesagesi „Gil Blas" juure on antud kasutada terve saal, — au, mille osalisiks on saanud ainult veel Adolf Menzel.

Uuemate illustraatorite seas algab Max Klingeriga, kelle etsingud Brahmsi-fantaasiast kuuluvad näituse ilusaimate asjade hulka. Näituselt ei puudu ka Wilhelm Busch ja Adolf Oberländer, kaks geniaalset karikaturisti.

Näitusel võib veel rõõmutseda Lovis Corinthi ja Max Slevogti graafikate üle, näeb Zille Berliini tüüpe, Kubini jantlikke imenäokujusid ja Laske muinasjutufantaasiaid. Kaasaegseist kunstnikest äratavad tähelepanu Cossmann, Junk ja Hurm.

Albertina väljapanekud näitavad kujukalt, kuidas illustratsioonikunst arenes meeldivast elegantsest vaselõikest tänase tehnikani, demonstreerivad paljude näidete varal mitmesuguste stiilide kujunemist ja kadu ja tõendavad, et poolteise aastasaja jooksul on saksa illustratsioonikunst suutnud esile tuua suurematuid meisterloominguid.

Tänapäeva Madalmaade kunst

Freiburg on esimene Saksa linn, milles toimub näitus „Tänapäeva Madalmaade kunst". Kuigi see sarnleb üldjoonis biljuti den Haagis asetleidnud näitusele, on ta koostatud eriti Saksamaa reisi jaoks.

Näitus omab erilise tähtsuse mõlema sugulasrahva kultuurse vahetustöö taustal ja toimub koostöös Madalmaade riigikomissariaadi ning Madalmaade rahvaseigitus- ja kunstiministeeriumiga, alludes riigiminister dr. Seyss-Inquartile.

Näituse vaatlusel on mulje, et valik on olnud õnnelik ja mitmekesine, kusjuures teoste taideline tase ulatub üle keskmise. Selles avaldub Hollandi maalikunsti traditsioon, mis ei juhtinud aga mitte tardunud püsinguni eelnemu juures, vaid pakub uutele jõududele avaraid tegutsemisvõimalusi, toetudes päritud võimeile.

Üldmulje näitusest on terve, maailmale avatud, ürgomapärasusse juurdunud kunstimeelsus, mis leiab erilist arusaamist just saksa vaatleja juures.

Beethoveni 9. sümfoonia esiettekanne Kreekas

Ateena konservatooriumi orkestri poolt toimus Ateenas Herodes Atticuse vabaõhuteatris Beethoveni 9. sümfoonia esiettekanne Kreekas. Teatri suures auditooriumis oliid kohad kuulajatega täidetud viimseni ja orkestrile, selle juhile Franz von Hösslinile ning lõppkooris esinevaile saksa ja kreeka sõdureile jagati vaimustatud kiiduavaldusi.

Goethe „Iphigenie" kahes prantsuskeelses tõlkes

„Nouvelle Revue Française'i" kirjastusel ilmuvad lähemal ajal koguni kaks Goethe „Iphigenie" tõlget — üks kunstiajaloolaselt Pierre Ducolombier'lt, mis ei aluseks ka äsjasele „Iphigenie" esietendusele Pariisi „Comédie Française'is", ja teine, värssides, Jean Tardieu'lt.

Väljaandja: Haridusdirektoorium
Trükitud Majandus- ja Rahandusdirektoriumi trükikäitises (end. Tall. Eesti Kirjastus-Ühisuse) trükikojas